

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
ΔΠΜΣ Αρχιτεκτονική & Σχεδιασμός του Χώρου
Κατεύθυνση Β': Πολεοδομία-Χωροταξία
Ακαδημαϊκό Έτος 2012-2013

Μεταπτυχιακή Εργασία

Διαχείριση Φυσικών Πόρων και Επενδυτικά Σχέδια Τουριστικής Ανάπτυξης ως παράγοντες μετασχηματισμού στο νησιωτικό χώρο Η περίπτωση Ίσθου Κέρκυρας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια ΕΜΠ: Ειρήνη Κλαμπατσέα
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Δήμητρα-Αθανασία Λιτσάρδου

«...Στην ευρεία έννοια του όρου “κληρονομιά” περιλαμβάνεται τόσο το φυσικό όσο και το πολιτιστικό περιβάλλον.

Συμπεριλαμβάνονται ακόμα σε αυτή τοπία, ιστορικοί χώροι, τοποθεσίες και δομημένο περιβάλλον, καθώς και η βιοποικιλότητα, οι συλλογές, οι παλιές και συνεχιζόμενες πολιτιστικές πρακτικές, η γνώση και οι ζωντανές εμπειρίες.

Στην πολιτιστική κληρονομιά καταγράφεται και απεικονίζεται η μακρόχρονη πορεία της ιστορικής εξέλιξης, ενώ η κληρονομιά αυτή διαμορφώνει ουσιαστικά και την ταυτότητα κάθε έθνους, χώρας, περιοχής ή τόπου και επομένως αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης ζωής. Αυτή είναι ένα δυναμικό σημείο αναφοράς και ένα θετικό μέσο ανάπτυξης και αλλαγών. Η ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά και η συλλογική μνήμη κάθε περιοχής ή κοινωνικού συνόλου αποτελεί αναντικατάστατο και σημαντικό υπόβαθρο για την σύγχρονη και μελλοντική ανάπτυξη.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η προστασία, η διατήρηση, η ερμηνεία και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής ποικιλίας κάθε περιοχής αποτελεί μια σημαντική πρόκληση. Ωστόσο, η διαχείριση της κληρονομιάς αυτής, μέσα στα πλαίσια των διεθνώς αναγνωρισμένων και κατάλληλα εφαρμοσμένων κανόνων, ανήκει συνήθως στην ευθύνη της κοινότητας όπου αυτή βρίσκεται ή της ομάδας που τη διαφυλάττει...»

International Cultural Tourism Charter-Managing Tourism at Places of Heritage Significance,
adopted by ICOMOS at the 12th General Assembly in Mexico, October 1999.

Πλαίσιο Προσέγγισης Ερευνητικής Διαδικασίας

- **Εθνική δημοσιονομική κρίση**
 - Αλλαγή θεσμικού πλαισίου Χωρικής Ανάπτυξης κατ'επίκληση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος
 - Νέος πιο «ευέλικτος» & «κατ'αποκλειστικότητα» Χωρικός Σχεδιασμός προς διευκόλυνση χωροθέτησης στρατηγικών επενδύσεων μεγάλης κλίμακας **εντός** προστατευομένων περιοχών
 - Αποσύνδεση δημοσίου συμφέροντος από κοινό οφελος, κοινωνική συμμετοχή & προστασία περιβάλλοντος
- **Μεταβίβαση δημοσίων ακινήτων γης** Απόφαση υπ'αρ. 234/24-4-2013 (ΦΕΚ 1020/Β'/25-4-2013)
 - Δημόσιο ακίνητο γης ΑΒΚ 468 «*Ίσσος ή Νήσος*» [sic] ΝΔ Δ.Κέρκυρας ΠΙΝ, έκτασης 1.788.268 τ.μ. από το Δημόσιο στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου ΑΕ (ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ)
- **Υπόθεση εργασίας**

Τα επενδυτικά σχέδια τουριστικής ανάπτυξης, με εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας και με τουρισμό μαζικού χαρακτήρα εντός προστατευομένων περιοχών, έχουν δυσμενείς επιπτώσεις, τόσο στη φυσική, όσο και στην πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, επιδρώντας καταλυτικά επί των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της ευρύτερης περιοχής, καθώς το συγκεκριμένο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης δεν συνάδει με τις θεμελιώδεις αρχές της αειφόρου βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

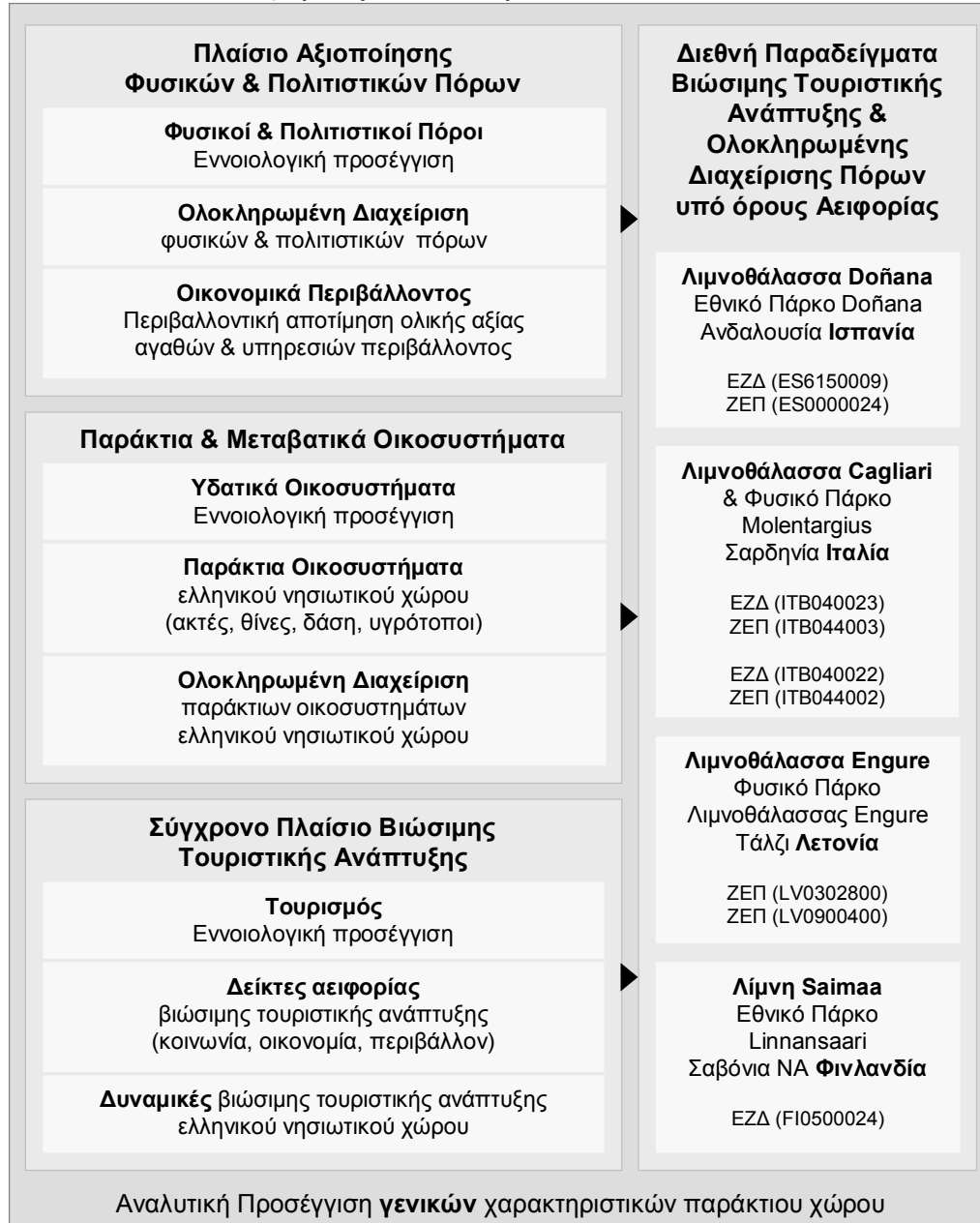
Λέξεις-κλειδιά

Φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, Περιβαλλοντικά αγαθά και υπηρεσίες, Ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών και πολιτιστικών πόρων, Παράκτια οικοσυστήματα, Χωρικός σχεδιασμός, Αειφορία, Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, Κρίση, Στρατηγικές επενδύσεις, fast track

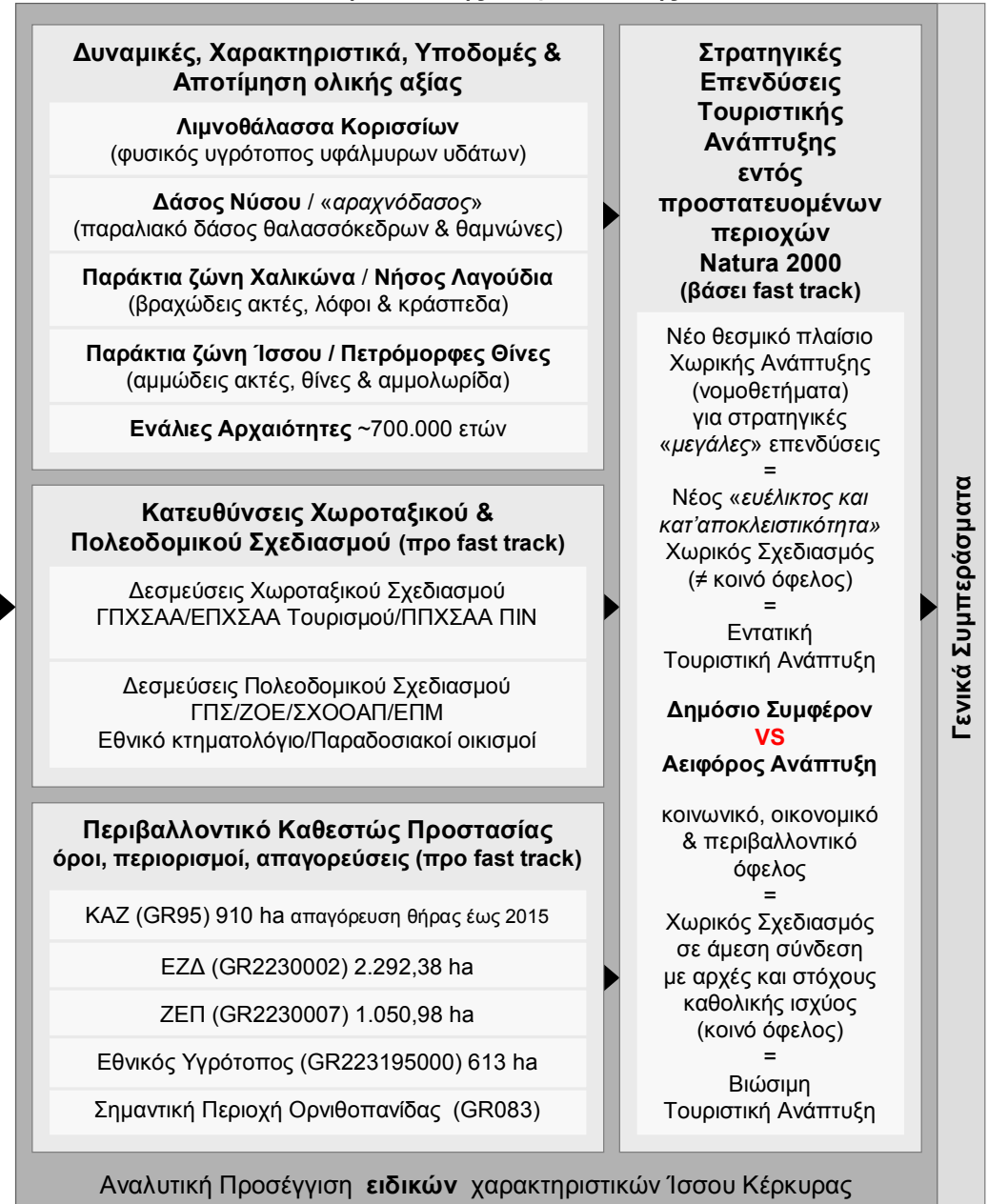
Πλαίσιο Προσέγγισης Ερευνητικής Διαδικασίας

Διάγραμμα ροής βασικών αξόνων διερεύνησης

1^ο στάδιο: Θεωρητική Ανάλυση

2^ο στάδιο: Ανάλυση Μελέτης Περίπτωσης

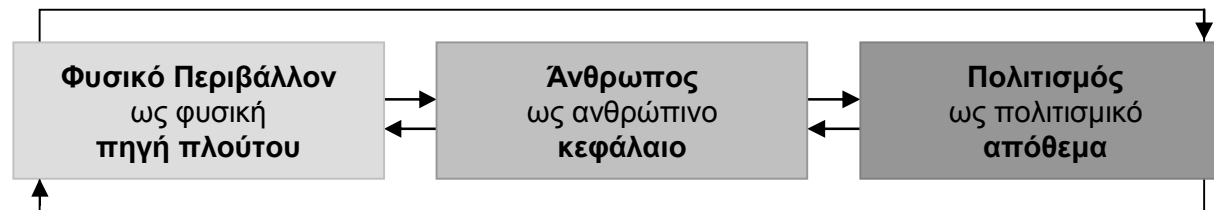

Πλαίσιο Αξιοποίησης Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων

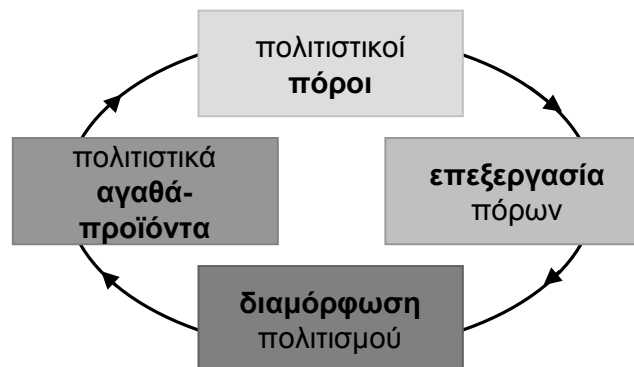
Εννοιολογική προσέγγιση

διαθεσιμότητα / ανανεωσιμότητα, ανακυκλωσιμότητα, φύση, χρήση

- **Φυσικός πόρος** Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α'/16-10-1986)
 - Κάθε διαθέσιμο στοιχείο φυσικού περιβάλλοντος για κάλυψη αναγκών του ανθρώπου σε παρόν & μέλλον
- **Πολιτιστικός πόρος** ICOMOS (1999) *International Cultural Tourism Charter*
 - Κάθε διαθέσιμο στοιχείο φυσικού & πολιτιστικού περιβάλλοντος για παραγωγή πολιτιστικού πλούτου
- **Φυσική κληρονομιά** UNESCO (1972) *World Heritage Convention*
 - Φυσικά μνημεία, μορφοποιήσεις, ζώνες & τοποθεσίες (τοπία)
- **Πολιτιστική κληρονομιά** Ν.3028/2002 (ΦΕΚ 153/Α'/28-6-2002)
 - Υλικά & άυλα αγαθά, μνημεία, σύνολα, θέσεις (τοπία)

Πολιτιστικοί Πόροι (αγαθά και υπηρεσίες)
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων Τσακίριδη (2011)

Κύκλος ροής-διαδικασία παραγωγής Πολιτισμού
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων Τσακίριδη (2011)

Πλαίσιο Αξιοποίησης Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων

Ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων

«ο ρυπαίνων πληρώνει» = αποκατάσταση ζημιάς από φορέα εκμετάλλευσης πόρου (εφ'όσον είναι δυνατή η περιβαλλοντική αποτίμηση)

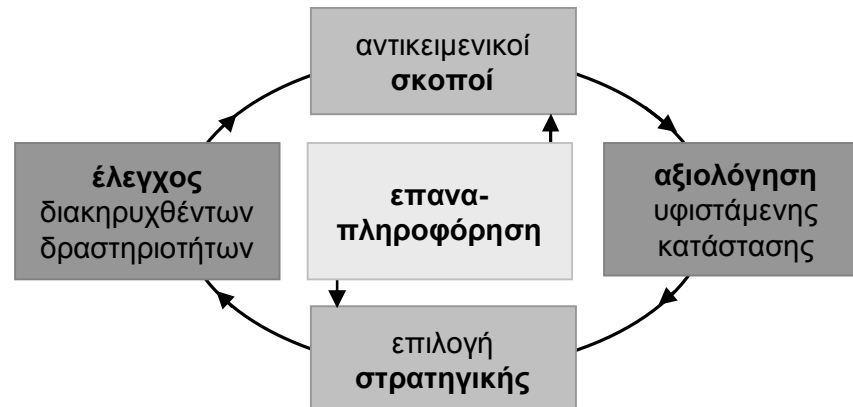
- **Διαχείριση φυσικών πόρων (management)**
 - Ορθή αξιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πηγών με προστασία οικοσυστήματος & διατήρηση περιβάλλοντος
- **Ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων**
 - Οργάνωση, συντονισμός & έλεγχος χρήσεων με μεγιστοποίηση αξίας αγαθών & υπηρεσιών περιβάλλοντος
- **Αειφόρος ή βιώσιμη ανάπτυξη** WCED (1987) *Brundtland Report "Our Common Future"*
 - Ικανοποίηση των αναγκών του παρόντος, χωρίς να συμβιβάζονται οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών
- **Βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων** UNEP (1992) *UN Conference on Environment and Development*
 - Ισοζύγιο προσφοράς & ζήτησης με ισότιμη ικανοποίηση αναγκών (παρόν) & διατήρησης (μέλλον)

ΥΠΕΡ

Δυνατότητα ανανεωσιμότητας πόρου
Αποφυγή εξαντλήσιμων φυσικών πόρων
Αφομοιωτική ικανότητα περιβάλλοντος

ΚΑΤΑ

Αδυναμία αποτίμησης ολικής αξίας
Ύπαρξη οικονομιών εξωτερικότητας
Έλλειψη ιδιοκτησιακού καθεστώτος

Κύκλος ροής-διαδικασία Στρατηγικού Σχεδιασμού

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων Τσακίριδη (2011)

Πλαίσιο Αξιοποίησης Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων

Οικονομικά Περιβάλλοντος

οικονομική αξία αγαθών & υπηρεσιών περιβάλλοντος υπό συνθήκες σπανιότητας

- **Κοινοκτημοσύνη περιβαλλοντικών αγαθών → Υπερεκμετάλλευση πόρων** Hardin (1968)
 - Ως ελεύθερα & δημόσια αγαθά λόγω απουσίας δικαιώματος ιδιοκτησίας
 - Ως οικονομικά & ιδιωτικά αγαθά λόγω συσσώρευσης πλεονάσματος σε λίγους
- **Διαφορά μεταξύ αξίας χρήσης & αξίας τιμής**
 - Το παράδοξο του Adam Smith (διαφορά μεταξύ αξίας χρήσης & αξίας τιμής μεταξύ νερού/διαμαντιών)
- **Εξωτερικές οικονομίες**
 - Όταν οι ενέργειες του υποκειμένου A προκαλούν *μεταβολή της ευημερίας* του υποκειμένου B, χωρίς το υποκείμενο B να μπορεί να ελέγξει ή να παρεμποδίσει το υποκείμενο A
 - Μη εσωτερικοποίηση πραγματικού (κοινωνικού/περιβαλλοντικού) κόστους στο (ιδιωτικό) κόστος παραγωγής
 - Ανεπαρκής κατανομή πόρων + Μη ορθολογική διαχείριση πόρων + Μη αποδεκτές κοινωνικά λύσεις

Ελεύθερα Αγαθά

- Σε απεριόριστη ποσότητα
- Άνευ παραγωγικής προσπάθειας

VS

Οικονομικά Αγαθά

- Προϊόντα με απαίτηση παραγωγικής προσπάθειας

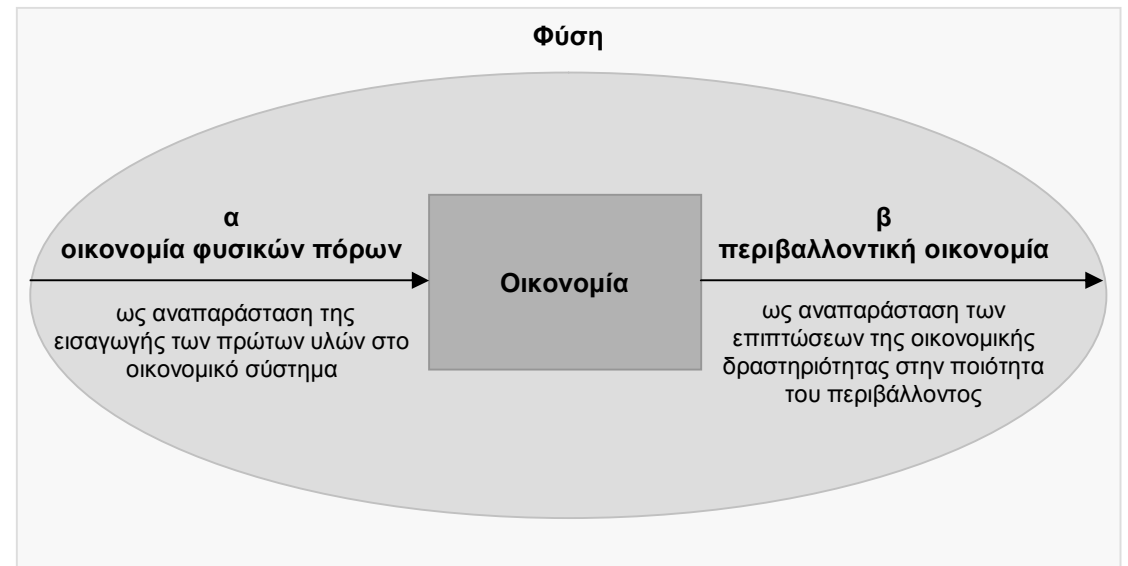
Δημόσια Αγαθά

- Κοινή ιδιοκτησία
- Αρχή αδιαιρετότητας (ελεύθερη πρόσβαση)

VS

Ιδιωτικά Αγαθά

- Ατομική ιδιοκτησία
- Αρχή αποκλεισμού χρήσης (καταβολή τιμήματος)

Βασικές σχέσεις Οικονομίας & Περιβάλλοντος (Field, 1994)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΔΠΜΣ ΕΜΠ *Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων*

Πλαίσιο Αξιοποίησης Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων Οικονομικά Περιβάλλοντος

μη συμμετοχή σε αγορά + ανεξέλεγκτες δραστηριότητες = **υποβάθμιση** αξίας περιβάλλοντος

- **Περιβαλλοντική αποτίμηση αγαθών**
 - Εσωτερικοποίηση εξωτερικού κόστους με τη συμβολή οικονομικών & νομικών ρυθμίσεων
 - Εφαρμογή εξειδικευμένων μεθόδων/τεχνικών οικονομικής αποτίμησης
- **Οικονομική διάσταση υπηρεσιών περιβάλλοντος**
 - Πλήρες κόστος υπηρεσιών πόρων = περιβαλλοντικό κόστος + κόστος φυσικών πόρων + οικονομικό κόστος

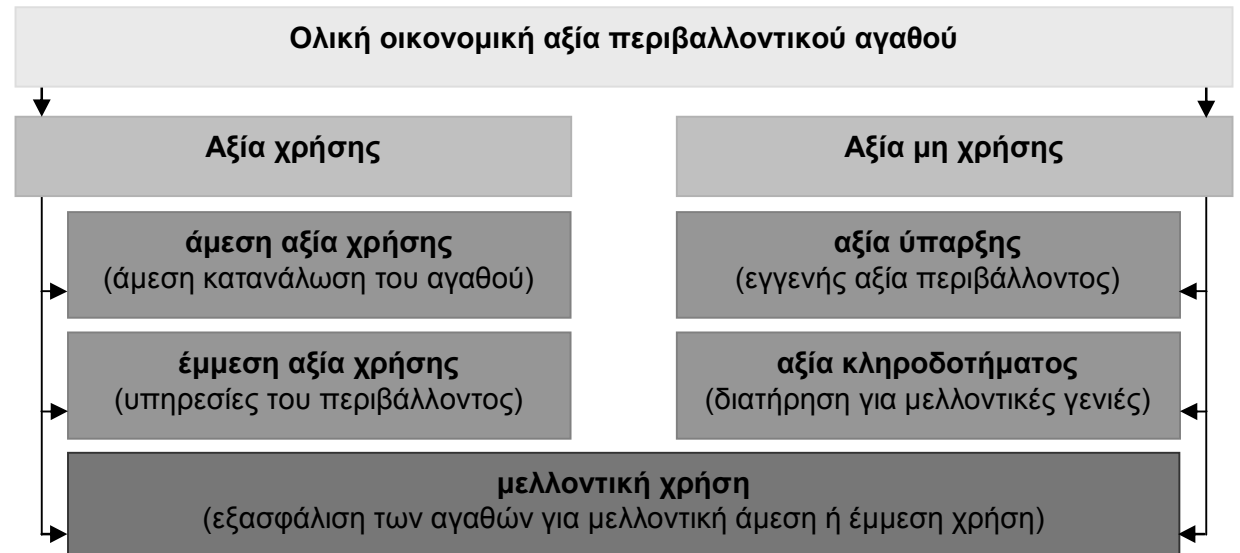
Ασθενές κριτήριο Pareto (Weak Pareto Optimum-WPO), ισχύει:
Μόνο εάν βελτιώνεται η θέση **όλων** των ατόμων που απαρτίζουν την κοινωνία, από μια δράση ή πολιτική που είναι κοινωνικά επιθυμητή, σε μια πλήρως ανταγωνιστική αγορά.

Ισχυρό κριτήριο Pareto (Strong Pareto Optimum-SPO), ισχύει:
Μόνο εάν βελτιώνεται η θέση τουλάχιστον **μερικών** ατόμων που απαρτίζουν την κοινωνία, χωρίς να δυσχεραίνεται η θέση **κανενός** άλλου, από μια δράση ή πολιτική που είναι κοινωνικά επιθυμητή, σε μια πλήρως ανταγωνιστική αγορά.

Willingness to Pay (WTP)
Πρόθεση καταβολής πληρωμής για **απόλαυση** ενός περιβαλλοντικού αγαθού

VS

Willingness to Accept (WTA)
Πρόθεση αποδοχής αποζημίωσης για **απώλεια** ενός περιβαλλοντικού αγαθού

Παράκτια και Μεταβατικά Οικοσυστήματα

Εννοιολογική προσέγγιση

- **Επιφανειακά υδατικά οικοσυστήματα** Ν.3199/2003 (ΦΕΚ 280/Α/9-12-2003)
 - Παράκτια & μεταβατικά οικοσυστήματα αλμυρών & υφάλμυρων υδάτων:
 - Θάλασσες / Λιμνοθάλασσες / Εκβολικά συστήματα
 - Εσωτερικά οικοσυστήματα γλυκών υδάτων:
 - Στάσιμα ύδατα (λίμνες) / Ρέοντα ύδατα (ποταμοί, χείμαρροι)
 - Υγρότοποι αλμυρών, υφάλμυρων ή γλυκών υδάτων:
 - Τεχνητοί / Φυσικοί (παράκτιοι, εσωτερικοί)
- **Παράκτια, μεταβατικά οικοσυστήματα & παράκτιοι φυσικοί υγρότοποι**
 - Σημείο επαφής αλμυρών, υφάλμυρων & γλυκών υδάτων
 - Σύμπλεγμα από ακτές, θίνες, παραλιακά δάση & θαμνώνες

Οικολογική αξία

- Διατροφή: πλούσιο βένθος & πλαγκτόν
- Αναπαραγωγή: «*φάση της λιμνοθάλασσας*»
- Ανάπαυση: ποικιλία ενδαιτημάτων φυτικών & ζωικών ειδών
- Βιοποικιλότητα βιοκοινωνιών: σπάνια ενδημική χλωρίδα, πανίδα & μεταναστευτική ορνιθοπανίδα
- Ευρύαλα είδη: φυτικές & ζωικές κοινότητες με προσαρμογή & ανοχή στην αλατότητα
- Pillow effect: μείωση υδατικής ρύπανσης

Οικονομική αξία

- Αλατοποϊία
- Αλιεία
- Εκτατική υδατοκαλλιέργεια
- Τουρισμός
- Γεωργία

Κίνδυνοι υποβάθμισης

- Φυσική διάβρωση
- Επέκταση δραστηριοτήτων, υποδομών, δόμησης
- Εντατική υδατοκαλλιέργεια
- Ευτροφισμός & ανοξία
- Τεχνητή αποξήρανση

Παράκτια και Μεταβατικά Οικοσυστήματα

Ελληνικός νησιωτικός χώρος

- **Παράκτιος ελληνικός νησιωτικός χώρος**
 - Παράκτιοι υγρότοποι αλμυρών & υφάλμυρων υδάτων
 - Λιμνοθάλασσες / Έλη / Αλίπεδα
 - Παράκτιοι οικότοποι αλμυρών υδάτων
 - Αμμώδεις ακτές & θίνες
 - Βραχώδεις ακτές
 - Παραλιακά δάση & θαμνώνες

Συνύπαρξη, εναλλαγή & διαδοχή οικοσυστημάτων

Κίνδυνος από τροποποίηση υγροτοπικού συστήματος

Λιμνοθάλασσες

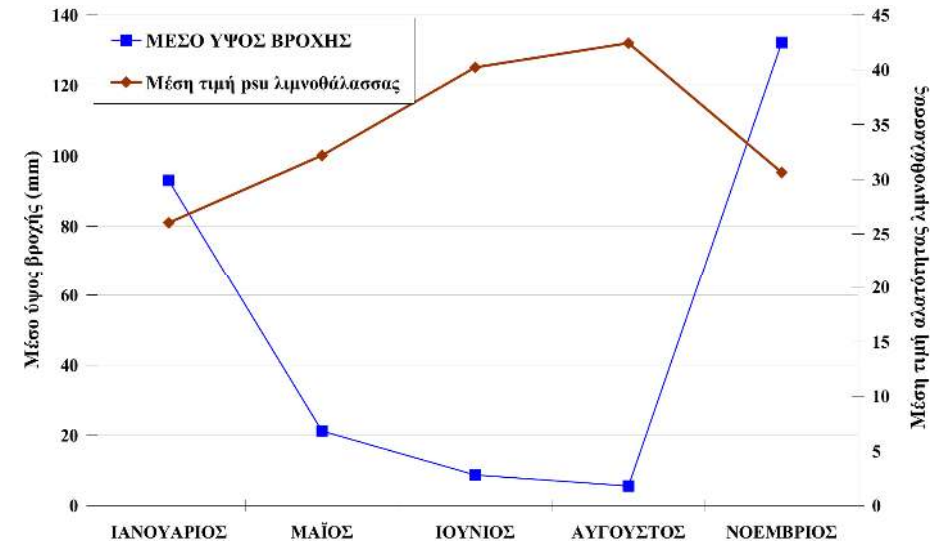
- Μόνιμος τόπος διαμονής φυτικών & ζωικών ειδών
- Φυσικό φίλτρο ύδατος (κατακράτηση φερτών υλικών & ρύπων)
- Ρυθμιστής πλημμυρικού φαινομένου (διοχέτευση)
- Ρυθμιστής θερμοκρασίας & αλατότητας (εξάτμιση)
- Ρυθμιστής περιεκτικότητας της ατμόσφαιρας σε CO₂ (απορρόφηση)

Αμμώδεις ακτές & θίνες

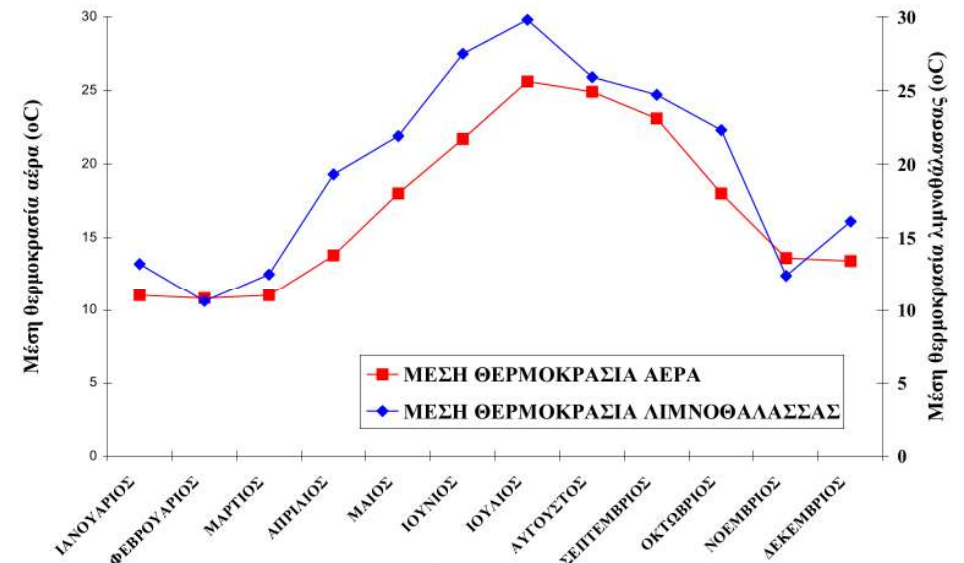
- Σταθερά ασταθές και μεταλλασσόμενο φυσικό περιβάλλον
- Φυσικό «φράγμα» ανέμου & κυματοθραύστης
- Παγίδευση ριπών ανέμου (αγρωστώδεις θίνες)
- Σταθεροποίηση άμμου (αμμοθίνες)

Βραχώδεις ακτές

- Αντοχή σε άνεμο, θαλάσσιο ψεκασμό & διάβρωση υποστρώματος

Διακυμάνσεις Αλατότητας Λιμ/σας Γιάλοβας (Ντούνας & Κουτσούμπας, 1996)
Πηγή: ΔΓΠΜΣ ΕΜΠ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων

Διακυμάνσεις Θερμοκρασίας Λιμ/σας Γιάλοβας (Ντούνας & Κουτσούμπας, 1996)
Πηγή: ΔΓΠΜΣ ΕΜΠ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων

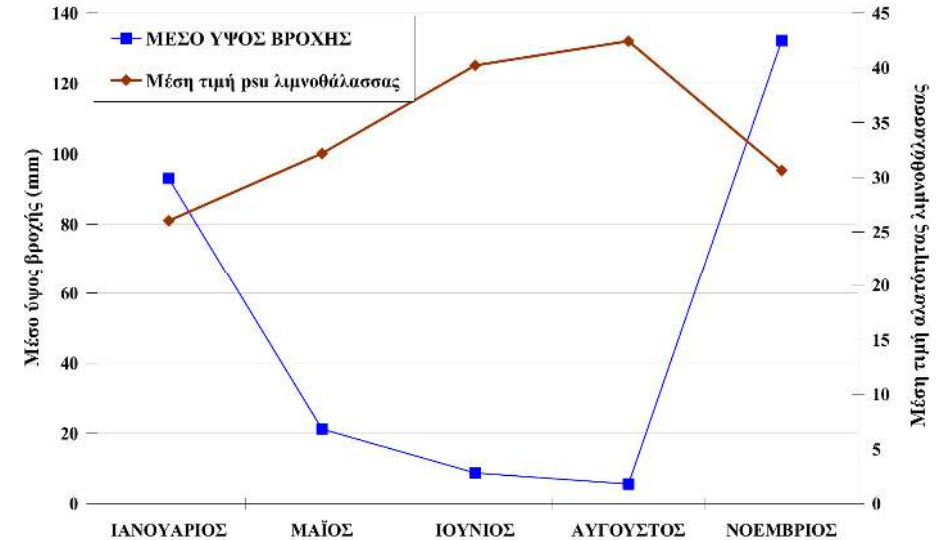
Παράκτια και Μεταβατικά Οικοσυστήματα

Ελληνικός νησιωτικός χώρος

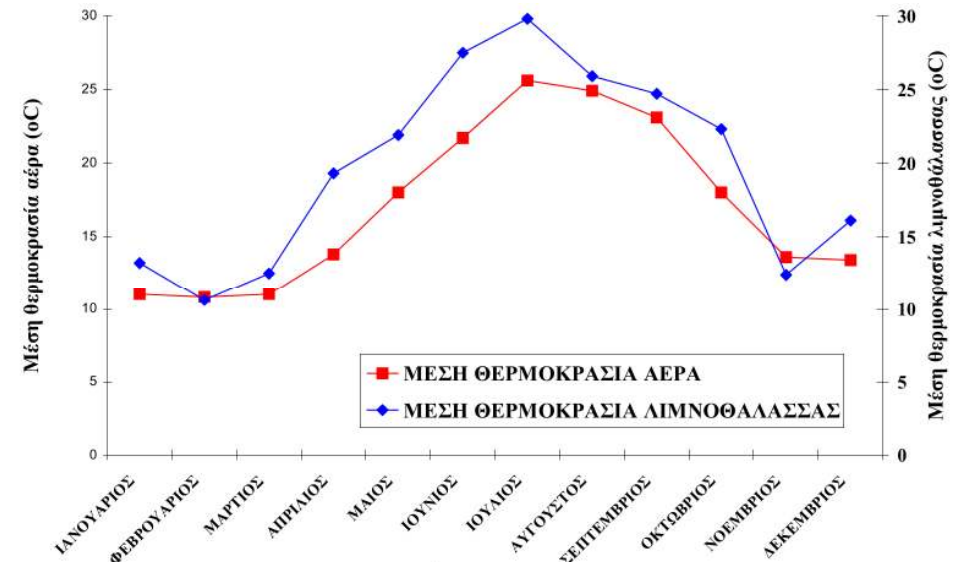
- **Παράκτιος ελληνικός νησιωτικός χώρος**
 - Παράκτιοι υγρότοποι αλμυρών & υφάλμυρων υδάτων
 - Λιμνοθάλασσες / Έλη / Αλίπεδα
 - Παράκτιοι οικότοποι αλμυρών υδάτων
 - Αμμώδεις ακτές & θίνες
 - Βραχώδεις ακτές
 - Παραλιακά δάση & θαμνώνες

Συνύπαρξη, εναλλαγή & διαδοχή οικοσυστημάτων

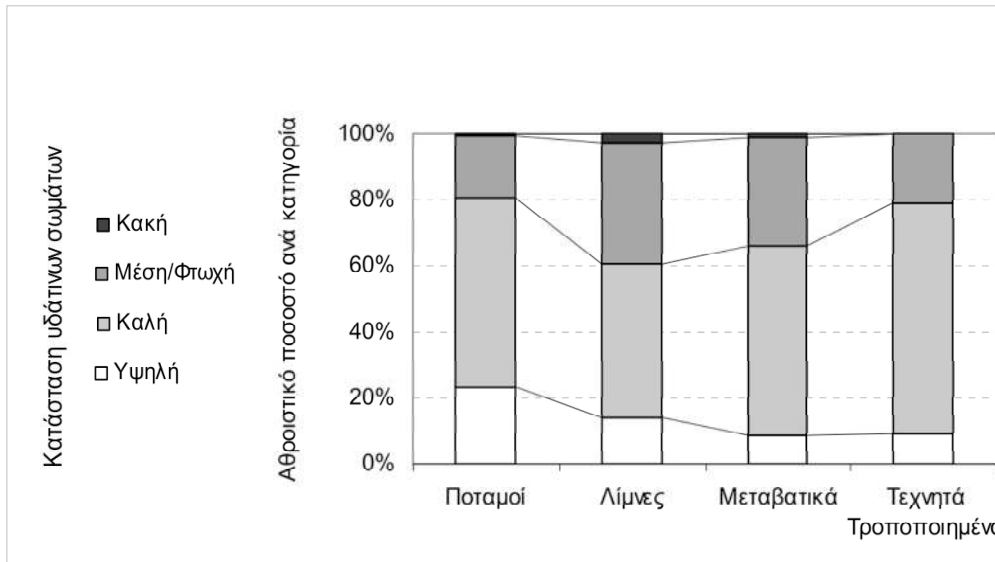
Κίνδυνος από τροποποίηση υγροτοπικού συστήματος

Διακυμάνσεις Αλατότητας Λιμ/σας Γιάλοβας (Ντούνας & Κουτσούμπας, 1996)
Πηγή: ΔΠΜΣ ΕΜΠ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων

Διακυμάνσεις Θερμοκρασίας Λιμ/σας Γιάλοβας (Ντούνας & Κουτσούμπας, 1996)
Πηγή: ΔΠΜΣ ΕΜΠ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων

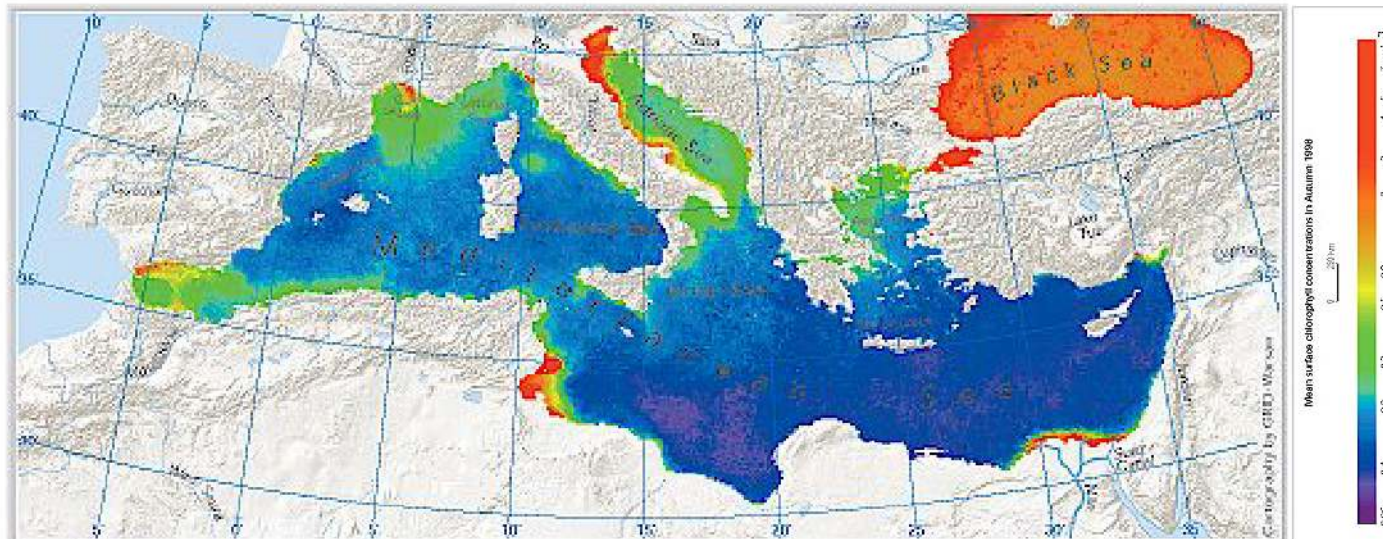
Οικολογική κατάσταση υδάτινων σωμάτων στην Ελλάδα (Tsouni et al., 2001)
Πηγή: ΔΠΜΣ ΕΜΠ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων

Παράκτια και Μεταβατικά Οικοσυστήματα

Ολοκληρωμένη διαχείριση οικοσυστημάτων ελληνικού νησιωτικού χώρου

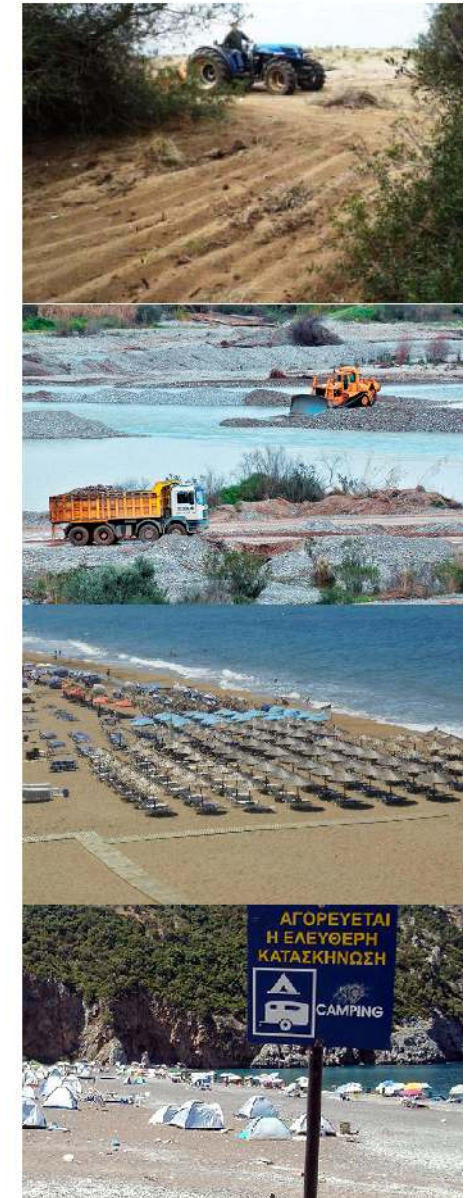
- **Παράκτια μεταβατική ζώνη**
 - Ιδιαίτερη οικολογική αξία ως ιδανικό ενδιαίτημα (ποικιλία, πυκνότητα, παραγωγικότητα)
 - Προνομιακή οικονομική ζώνη χωρικής ανάπτυξης
 - Ευπρόσβλητη (φυσικές πηγές ρύπανσης, ανθρωπογενείς δραστηριότητες, **υπερεκμετάλλευση**)
- **Ολοκληρωμένη διαχείριση & καθεστώς προστασίας υδατικών πόρων**
 - ΤΚΣ Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α'/16-10-1986)
 - ΖΕΠ Απόφαση υπ'αρ. 37338/1807/Ε.103 (ΦΕΚ 1495/Β'/6-9-2010)
 - ΚΑΖ, ΕΖΔ, Natura 2000 Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α'/31-3-2011)

*"It is not a sea for fishermen but for tourists: very transparent and **blue** (= poor) waters", Margalef R.*

Μέσες συγκεντρώσεις χλωροφύλλης στην oligοτροφική Μεσόγειο (Φθινόπωρο 1998)
(επισήμανση μπλε χρώματος για τις πλέον oligοτροφικές περιοχές της Μεσογείου)

Πηγή: ΔΠΜΣ ΕΜΠ Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων

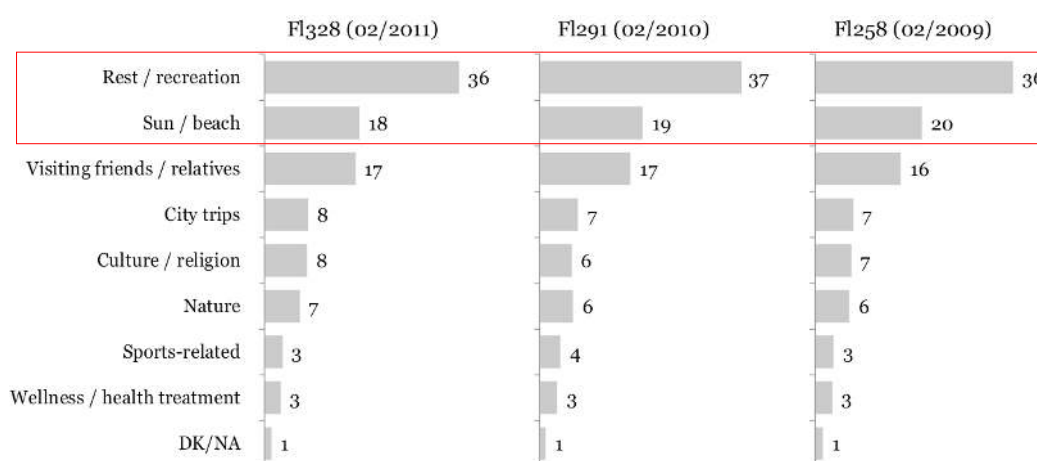
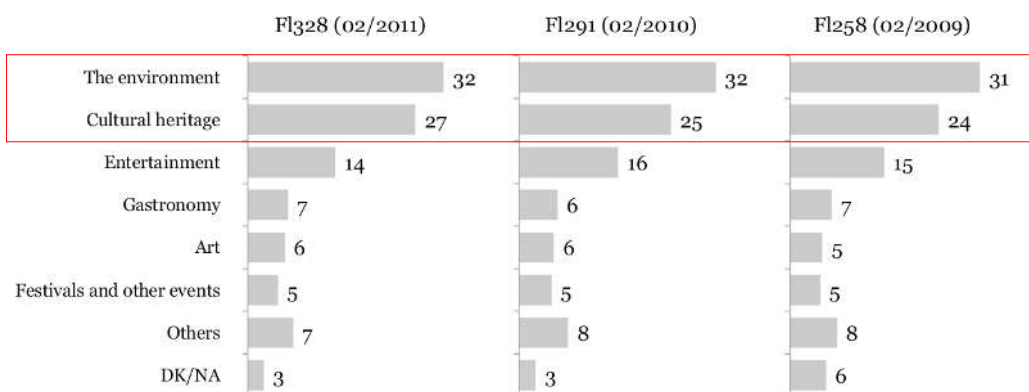

Πηγή: www.panoramio.com

Σύγχρονο Πλαίσιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Εννοιολογική προσέγγιση

- **Τουριστική Ανάπτυξη/Βιομηχανία**
 - Προσοδοφόρα & ανταγωνιστική παραγωγική δραστηριότητα με εξαγωγίμα προϊόντα
 - Επανασύνθεση υλικών αγαθών (**κατανάλωση**) + άυλων αγαθών (**εμπειρία**) του τόπου προορισμού
 - Κοινωνική, οικονομική, χωρική, περιβαλλοντική διάσταση/επιπτώσεις
- **Μαζικός Τουρισμός**
 - Δομικές αλλαγές/επιπτώσεις σε τόπο προορισμού & ομοιότητα υποδομών/υπηρεσιών/εμπειρίας
- **Αειφόρος Τουρισμός** WTO, WTCC, Earth Council (1995) *Agenda 21*
 - Ικανοποίηση επισκέπτη & άμβλυνση επιπτώσεων σε περιβάλλον/κοινότητα υποδοχής (παρόν/μέλλον)
- **Υπεύθυνος Τουρισμός** UN (2002) *Cape Town Conference on Responsible Tourism in Destinations*
 - Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων & μεγιστοποίηση κοινωνικού, οικονομικού, περιβαλλοντικού οφέλους
- **Πράσινος Τουρισμός** UNWTO, UNEP (2005) *Making Tourism More Sustainable*
 - Αρμονική συνύπαρξη/ανάδραση με κοινωνία προορισμού & ολοκληρωμένη διαχείριση διαθέσιμων πόρων
 - Greening tourism: Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη (**sustainability**) κάθε μορφής τουρισμού

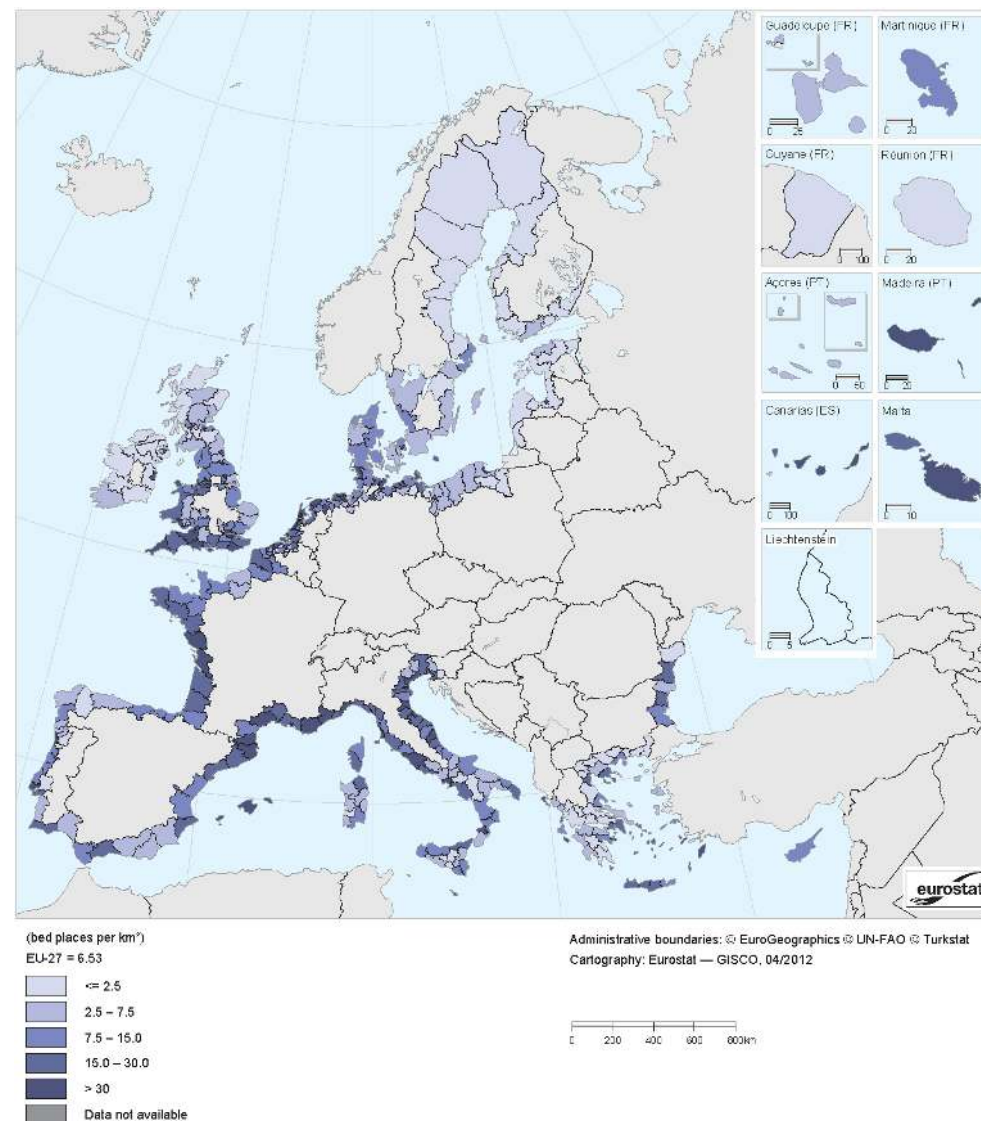
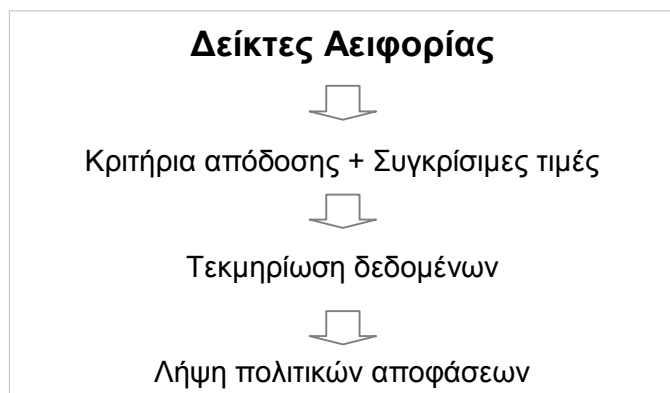

Σύγχρονο Πλαίσιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Δείκτες αειφορίας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

Φέρουσα Ικανότητα WTO (1997) Διασφάλιση κοινωνικής αποδοχής, ποιότητας περιβάλλοντος τόπου προορισμού, τουριστικής εμπειρίας

- **Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη = ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ**
 - Κοινωνία → Συγκριτισμός & Διαπολιτισμικότητα
 - Οικονομία → Τουριστικό προϊόν & Πλήρες Κόστος
 - Χώρος → Ολοκληρωμένη διαχείριση πόρων
- **European Tourism Indicators System-ETIS**
 - Παρακολούθηση & έλεγχος αειφόρου διαχείρισης
- **Voluntary Initiative for Sustainability in Tourism-VISIT**
 - Δείκτες για την πολιτική εφαρμογή της αειφορίας
 - Δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης
 - Τουριστικών μεταφορών & συγκοινωνιών
 - Φέρουσες ικανότητες τόπου προορισμού *1
 - Χρήσης ενέργειας
 - Χρήσης υδατικών πόρων
 - Διαχείρισης & επεξεργασίας αποβλήτων
 - Δείκτες κοινωνικής & πολιτιστικής απόδοσης
 - Δείκτες οικονομικής απόδοσης

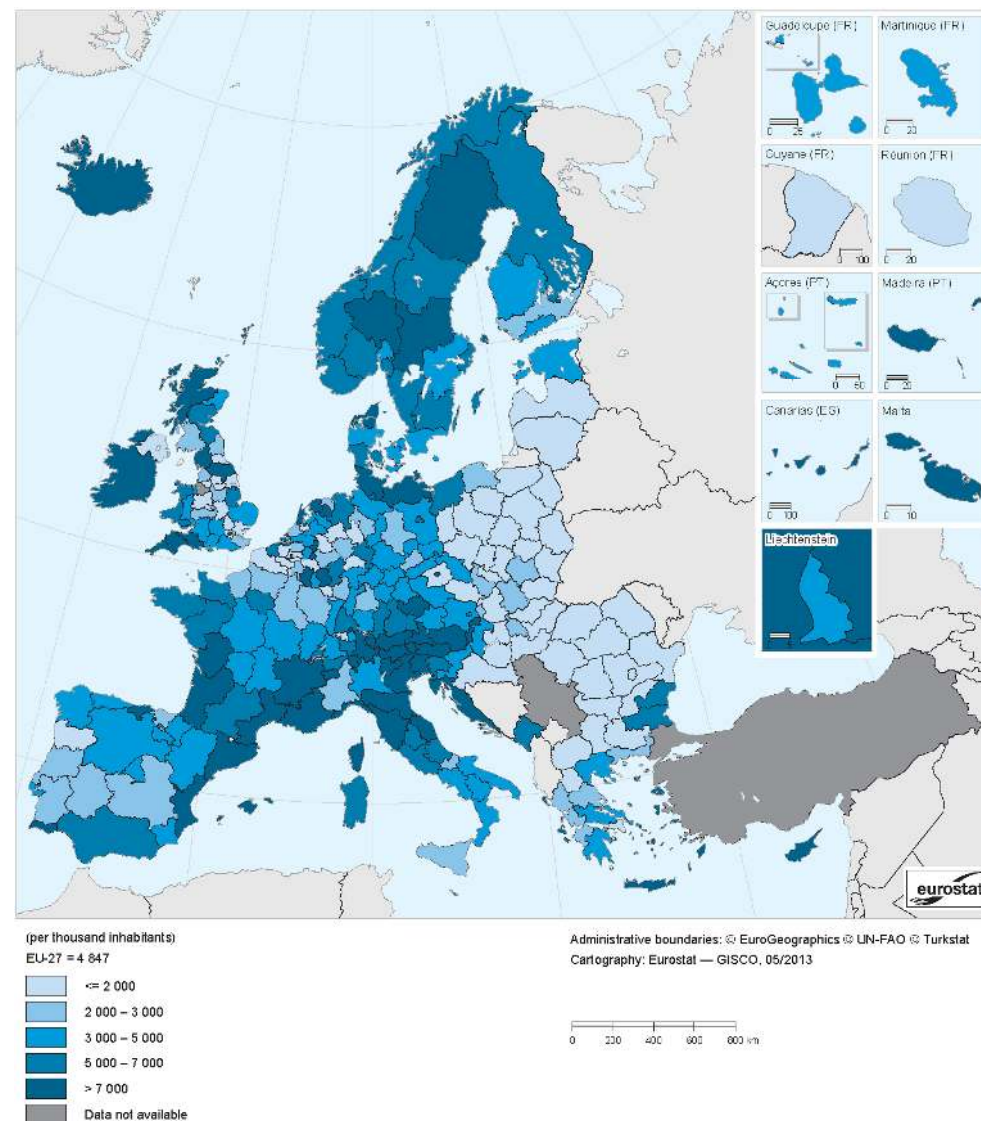
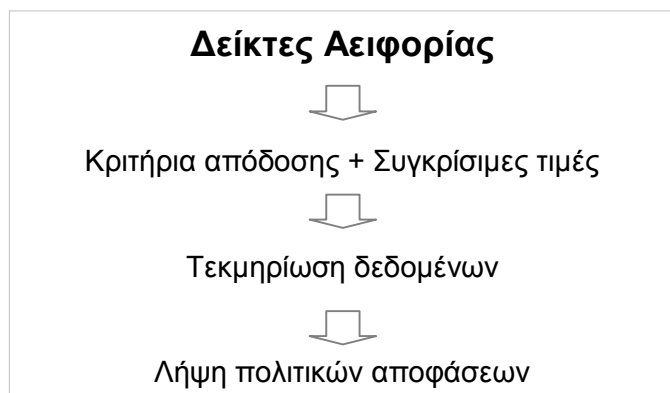
*1 Πυκνότητα Τουριστικής Δραστηριότητας (υποδομών) ανά παράκτια περιοχή Ευρώπης (2010)
Πηγή: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Coastal_region_statistics

Σύγχρονο Πλαίσιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Δείκτες αειφορίας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

Φέρουσα Ικανότητα WTO (1997) Διασφάλιση κοινωνικής αποδοχής, ποιότητας περιβάλλοντος τόπου προορισμού, τουριστικής εμπειρίας

- **Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη = ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ**
 - Κοινωνία → Συγκριτισμός & Διαπολιτισμικότητα
 - Οικονομία → Τουριστικό προϊόν & Πλήρες Κόστος
 - Χώρος → Ολοκληρωμένη διαχείριση πόρων
- **European Tourism Indicators System-ETIS**
 - Παρακολούθηση & έλεγχος αειφόρου διαχείρισης
- **Voluntary Initiative for Sustainability in Tourism-VISIT**
 - Δείκτες για την πολιτική εφαρμογή της αειφορίας
 - Δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης
 - Τουριστικών μεταφορών & συγκοινωνιών
 - Φέρουσες ικανότητες τόπου προορισμού
 - Χρήσης ενέργειας
 - Χρήσης υδατικών πόρων
 - Διαχείρισης & επεξεργασίας αποβλήτων
 - Δείκτες κοινωνικής & πολιτιστικής απόδοσης
 - Δείκτες οικονομικής απόδοσης *2

*2 Πυκνότητα Τουριστικής Δραστηριότητας (διανυκτερεύσεων) ανά κράτος-μέλος Ευρώπης (2011)
Πηγή: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tourism_statistics_at_regional_level

Σύγχρονο Πλαίσιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Δυναμικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης ελληνικού νησιωτικού χώρου

- **Τουρισμός**

- Κινητήριος δύναμη εθνικής οικονομίας με μαζικό χαρακτήρα & εποχικότητα (**sunlust**-ηλιοτροπικό μοντέλο*1)

- **Παράκτιος νησιωτικός χώρος**

- Δημοφιλής τουριστικός προορισμός → Χωρική & χρονική (υπερ)συγκέντρωση τουριστικής δραστηριότητας*2

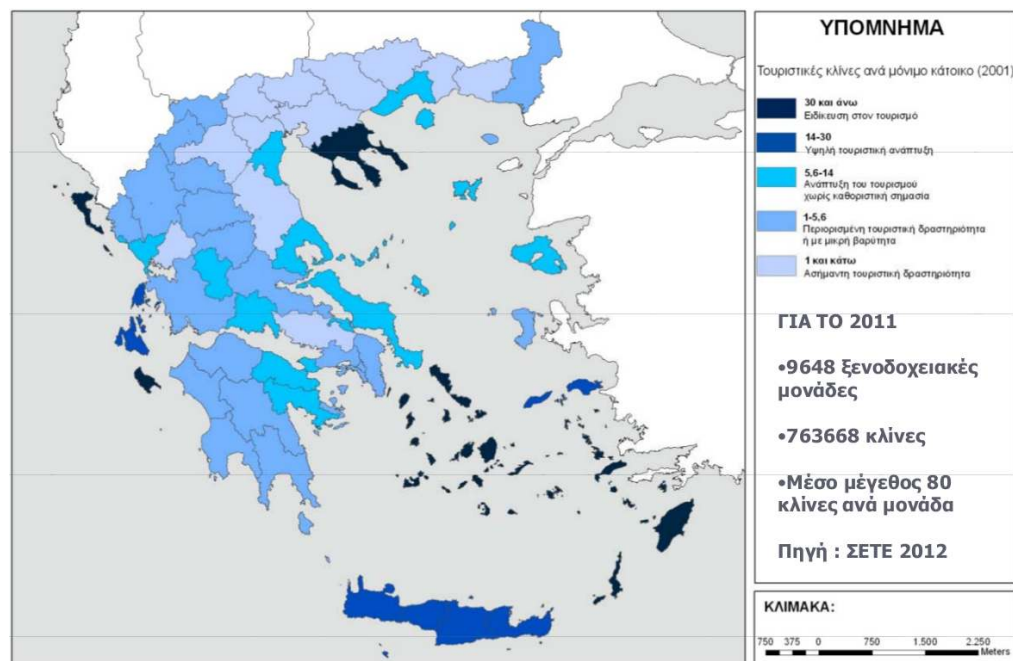
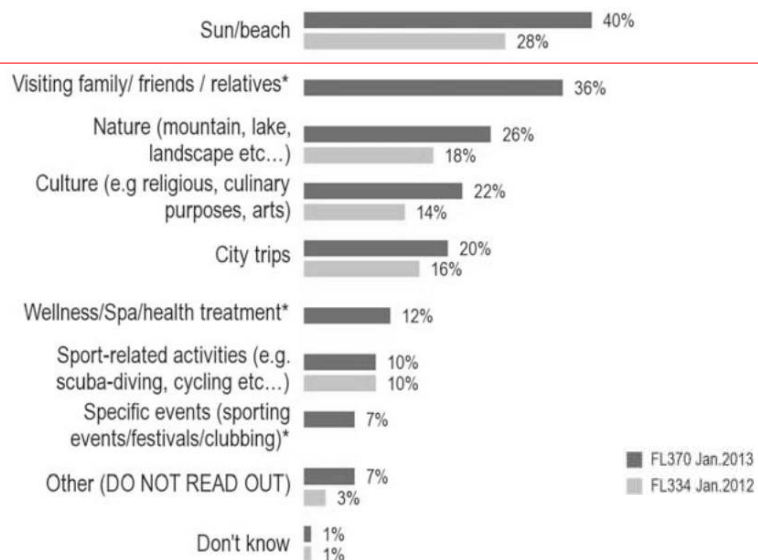
- **ΕΟΤ** Ν.1624/1951 (ΦΕΚ 7/Α'/8-1-1951), Π.Δ.343/2001 (ΦΕΚ 231/Α'/11-10-2001), Ν.3270/2004 (ΦΕΚ 187/Α'/11-10-2004)

- Αύξηση αφίξεων, τουριστικού συναλλάγματος & βελτίωση ανταγωνιστικότητας τουριστικού προϊόντος (1951-75)

- Ενίσχυση τεχνικών υποδομών, διεθνών μεταφορών & επικοινωνιών
 - Θέσπιση επάλληλων πολεοδομικών ρυθμίσεων επέκτασης οικισμών → Σχηματισμός ζωνών πυκνής αυθαίρετης δόμησης
 - Ανισομερής χωρική & χρονική κατανομή τουριστικής προσφοράς/ζήτησης

- Αναβάθμιση παρεχομένων υπηρεσιών & επιμήκυνση τουριστικής περιόδου (1975-78)

- Περιορισμός έντασης εποχικότητας, (ανα)κατανομή προσφοράς/ζήτησης με νέες μορφές τουρισμού (1978-...)

*1 Ποσοστιαία ανάλυση Κύριων αιτίων διακοπών Ευρωπαίων τουριστών
Πηγή: Flash Eurobarometer 370 (2013) *Attitudes of Europeans towards tourism*

*2 Πίεση Τουριστικής Δραστηριότητας ανά Νομό (2001)
Πηγή: Αυγερινού-Κολώνια (2012)

Σύγχρονο Πλαίσιο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Δυναμικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης ελληνικού νησιωτικού χώρου

• Αναπτυξιακοί Νόμοι

- Δημόσια έργα υποδομών & Κίνητρα ενίσχυσης, ανάπτυξης ή εκσυγχρονισμού Ιδιωτικών Επενδύσεων
Α.Ν.: 1262/82 (ΦΕΚ 70/Α'/16-6-82), 1892/90 (ΦΕΚ 101/Α'/31-7-90), 2601/98 (ΦΕΚ 81/Α'/15-4-98), 3299/04 (ΦΕΚ 261/Α'/23-12-04)
- Διευκόλυνση τουριστικής ανάπτυξης → Άυξηση αθροιστικών πιέσεων, θετικού & αρνητικού αντίκτυπου
 - **Κοινωνία:** Κινητικότητα εργαζομένων / Δημιουργία νέων κοινωνικών τάξεων
 - **Οικονομία:** Φορέας ξένου συναλλάγματος / Τομέας έντασης εργασίας (ανείδικευτη & περιστασιακή απασχόληση)
 - **Πολιτισμός:** Εμπορευματοποίηση πολιτισμού & παράδοσης με υπέρβαση φέρουσας ικανότητας τόπου έως κορεσμό
 - **Περιβάλλον:** Υπερεκμετάλλευση πόρων έως εξαντλήσεως / Νέες πηγές ρύπανσης με υπέρβαση αφομοιωτικής ικανότητας

Χωροταξικός Σχεδιασμός ΣΔ, Συντελεστής πυκνότητας κ.ά.
Πολεοδομικός Σχεδιασμός Όροι, περιορισμοί, απαγορεύσεις δόμησης κ.ά.

κλίμακα τουριστικής επένδυσης, που στρέφεται προς τη φύση
κατ'εμφημισμόν «ήπια» τουριστική ανάπτυξη
 ≠ αυτομάτως βιώσιμη, εναλλακτική & μη επιβλαβής επένδυση

κυρίαρχη εντατική τουριστική ανάπτυξη

- Οργανωμένος παραθερισμός σε περιαστικούς οικισμούς
 - Σύνθετα τουριστικά καταλύματα
- Οργανωμένες τουριστικές αναπτύξεις μεγάλης κλίμακας

VS

συμπληρωματική ήπια τουριστική ανάπτυξη

- Ειδικές & εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Ανάγκη ελέγχου βαθμού αιφροδίας
εγχώριας τουριστικής ανάπτυξης
 με δείκτες μεγέθους, μορφής, συγκέντρωσης, έντασης δραστηριότητας

Έτος	Συμμετοχή σε ΑΕΠ (%)	Συμμετοχή σε απασχόληση (%)	Απασχολούμενοι	Διεθνείς Ταξιδιωτικές Εισπράξεις (δισ. €)	Διεθνείς Τουριστικές Αφίξεις (εκατ. €)	Μέση κατά κεφαλή Δαπάνη (€)	Μερίδιο Ευρωπαϊκής Αγοράς (%)	Μερίδιο Παγκόσμιας Αγοράς (%)	Συγκέντρωση προσφοράς ξενοδοχείων*	Ξενοδοχειακό Δυναμικό (ξενοδοχεία)	Ξενοδοχειακό Δυναμικό (κλίνες)
2009	15,20	18,50	774.200	10,40	14,90	697	3,20	1,70	52	9.559	732.279
2010	15,30	17,90	746.200	9,60	15,00	640	3,15	1,60	66	9.732	763.407
2011	16,50	18,40	758.300	10,50	16,40	639	3,30	1,70	66	9.648	763.668
2012	16,40	18,30	688.800	10,00	15,50	646	2,90	1,50	66	9.670	771.271

Βασικά μεγέθη ελληνικού τουρισμού (2009-12)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΣΕΤΕ, ΤΤε

Χώρα	2009			2010			2011			2012		
	Θέση σε Αφίξεις	Θέση σε Εισπράξεις	Θέση σε Ανταγωνιστικότητα	Θέση σε Αφίξεις	Θέση σε Εισπράξεις	Θέση σε Ανταγωνιστικότητα	Θέση σε Αφίξεις	Θέση σε Εισπράξεις	Θέση σε Ανταγωνιστικότητα	Θέση σε Αφίξεις	Θέση σε Εισπράξεις	Θέση σε Ανταγωνιστικότητα
Ισπανία	3	2	6	4	2	8	4	2	8	4	2	4
Τουρκία	7	9	56	7	10	50	6	12	50	6	12	46
Ελλάδα	16	15	24	17	21	29	17	19	29	17	23	32
Αίγυπτος	19	21	64	18	22	75	26	31	75	22	32	85
Κροατία	24	30	34	23	33	34	24	33	34	26	33	35
Κύπρος	>50	>50	21	>50	>50	24	>50	>50	24	>50	>50	29

Θέση Ελλάδας σε Παγκόσμια Κατάταξη Τουρισμού (2009-12)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΣΕΤΕ, ΠΟΤ, Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ

Μήνας	2009		2010		2011		2012	
	αφίξεις	(%)	αφίξεις	(%)	αφίξεις	(%)	αφίξεις	(%)
Ιανουάριος	324.103	2,2	274.952	1,8	362.517	2,2	352.320	2,3
Φεβρουάριος	315.373	2,1	296.529	2,0	333.197	2,0	266.067	1,7
Μάρτιος	395.706	2,7	408.930	2,7	412.673	2,5	360.172	2,3
Απρίλιος	681.512	4,6	563.415	3,8	669.391	4,1	625.838	4,0
Μάιος	1.311.205	8,8	1.247.893	8,3	1.342.966	8,2	1.179.714	7,6
Ιούνιος	1.892.282	12,7	1.863.445	12,4	2.183.411	13,2	2.043.693	13,2
Ιούλιος	2.512.378	16,8	2.783.843	18,5	2.984.058	18,2	2.863.095	18,5
Αύγουστος	3.003.760	20,1	3.155.878	21,0	3.352.934	20,4	3.269.203	21,1
Σεπτέμβριος	2.268.673	15,2	2.298.412	15,3	2.588.707	15,8	2.522.888	16,3
Οκτώβριος	1.345.592	9,0	1.316.460	8,8	1.428.961	8,7	1.310.986	8,4
Νοέμβριος	451.966	3,0	458.142	3,1	423.107	2,6	392.800	2,5
Δεκέμβριος	411.984	2,8	339.591	2,3	345.325	2,1	330.846	2,1
	14.914.534	100	15.007.490	100	16.427.247	100	15.517.622	100,0
Περίοδος Αιχμής (%)	Ιουλ/Αυγ/Σεπ 52,1		Ιουλ/Αυγ/Σεπ 54,8		Ιουλ/Αυγ/Σεπ 54,4		Ιουλ/Αυγ/Σεπ 55,9	

Εποχικότητα διεθνών τουριστικών αφίξεων (2009-12)

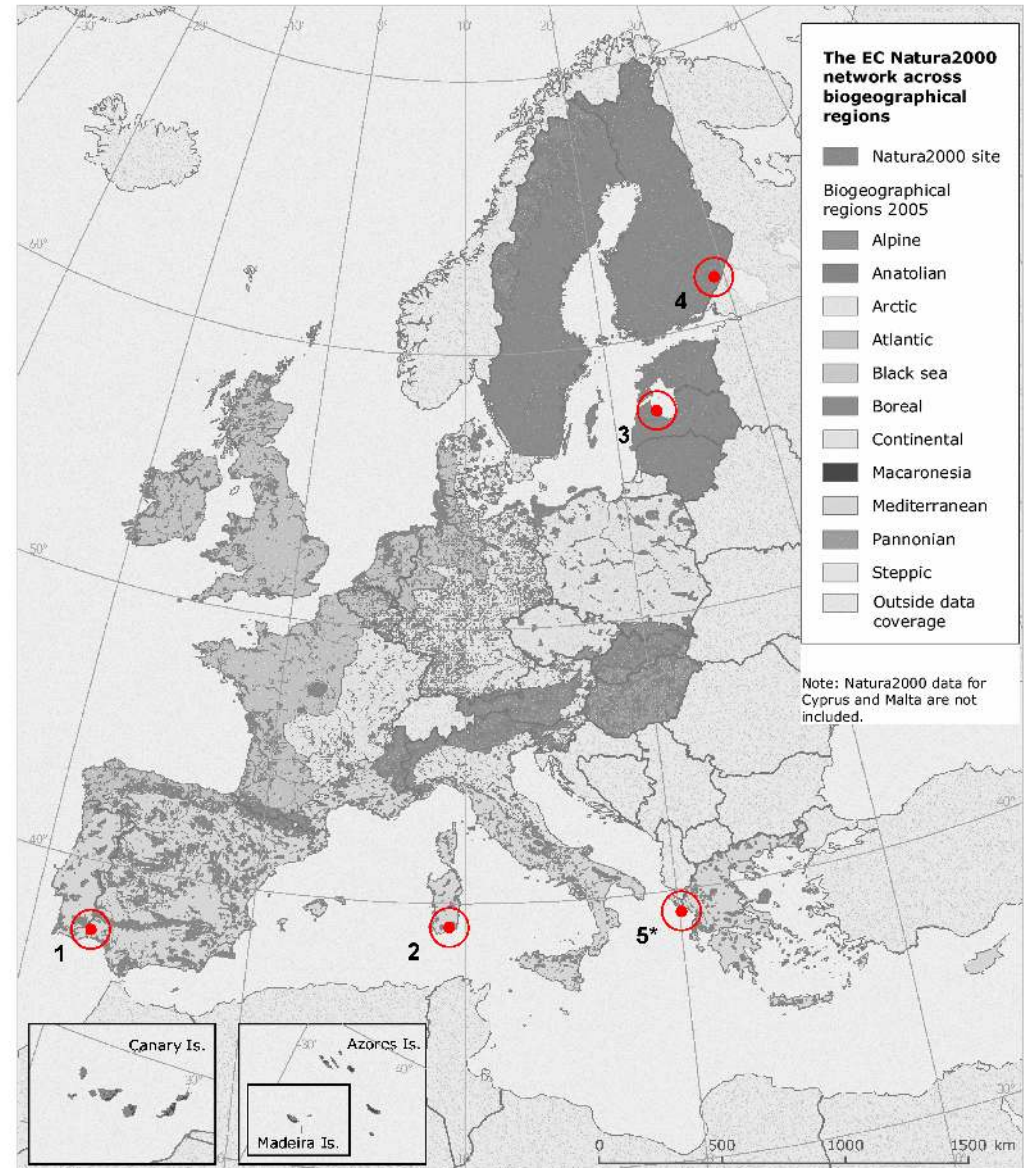
Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΣΕΤΕ, ΕΛΣΤΑΤ

Διεθνή Παραδείγματα

Βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και ολοκληρωμένης διαχείρισης πόρων

- **Παράκτια & μεταβατικά οικοσυστήματα**
 - Περιβαλλοντικές λειτουργίες
 - Αξία μη χρήσης = εγγενής οικολογική αξία
 - Οικονομικές λειτουργίες
 - Αξία χρήσης = επίκτητη οικονομική αξία
- **Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000**
 - Αποκατάσταση οικολογικής κατάστασης
 - Εναρμόνιση μεταξύ:
 - Οικολογικής αξίας φυσικού περιβάλλοντος
 - Οικονομικής αξίας χωρικής ανάπτυξης
 - Κοινωνικών απαιτήσεων τοπικής κοινωνίας
 - Πολιτιστικών απαιτήσεων κοινωνίας & φορέων
 - Ανταλλαγή παραδειγμάτων καλής πρακτικής
 - Έλεγχος εντός προστατευόμενων περιοχών
 - Βαθμού αειφορίας χωρικής ανάπτυξης
 - Βαθμού αειφορίας διαχείρισης πόρων
 - Περιβ/κών, κοινωνικών, οικονομικών πιέσεων

- (1) **Lake Doñana**, Doñana National Park, Andalucia, **Spain**
- (2) Stagno di **Cagliari & Molentargius** Nature Park, Sardinia, **Italy**
- (3) **Lake Engure**, Lake Engure Nature Park, Talsi, **Latvia**
- (4) **Lake Saimaa**, Linnansaari National Park, Savonia, SE **Finland**
- (5) **Korission Lake**, Corfu, **Greece** (*εν δυνάμει)

Διεθνή Παραδείγματα

Βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και ολοκληρωμένης διαχείρισης πόρων

Lake Doñana, Doñana National Park, Andalucía, Spain

Φυσικό Οικοσύστημα

Προστατευόμενες περιοχές:

- ΕΖΔ/ΤΚΣ (ES6150009) 30.968,80 ha
- ΖΕΠ (ES0000024) 113.899,92 ha

1961: National Park 54.252 ha

1969: Nature Reserve-WWF

1982: Ramsar Wetlands List

1994: Biosphere Reserve-UNESCO

1994: World Heritage Site-UNESCO

1997: Natura 2000 ως ΕΖΔ/ΤΚΣ & ΖΕΠ

1998: Διαρροή τοξικών αποβλήτων

1998: Guadiamar Green Corridor Project

- Υδρολογική αποκατάσταση
- Συγχρηματοδότηση LIFE Program

2002: Ανάπτυξη Οικοτουρισμού

- Αποκατάσταση οικολογικής κατάστασης
- Διαβαθμισμένη πρόσβαση κοινού
- Προώθηση επισκεπτών σε ενδοχώρα

2006: Spanish National Climate Change Adaptation Plan (PNACC)

- Αντιπλημμυρικά έργα
- Αντιμετώπιση διάβρωσης

2007: Παράνομη άρδευση καλλιεργειών
Εντατικός θρησκευτικός τουρισμός
Λαθροθηρία, Εντατική υδατοκαλλιέργεια

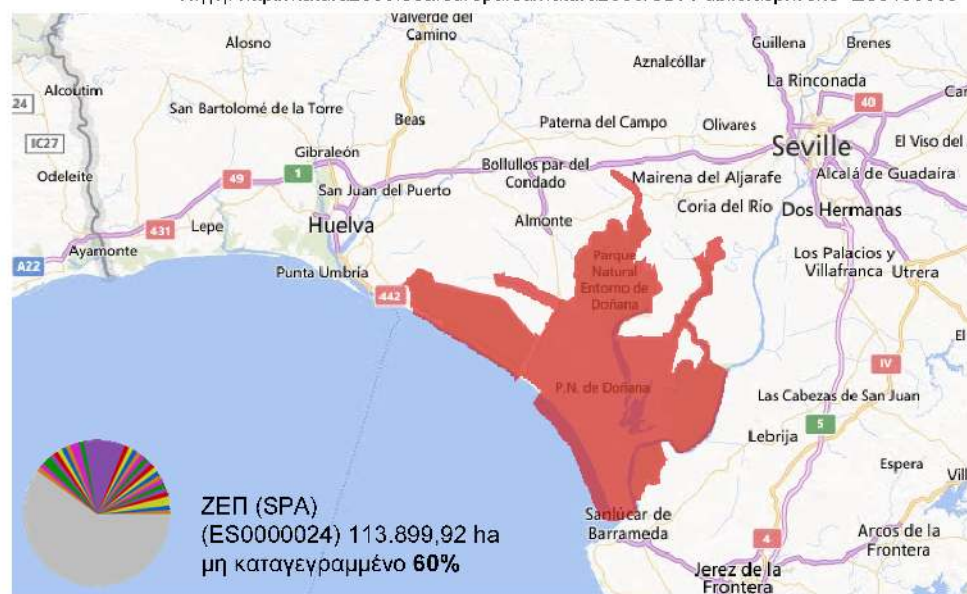
2013: ΜΠΕ «μεγάλης» επένδυσης

- Διέλευση αγωγού φυσικού αερίου
- Κατασκευή υπογειών αποθηκών ΦΑ
- Βιομηχανική & εμπορική ανάπτυξη

2013: Συμμόρφωση με αρχές Natura 2000 ?

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=ES6150009>

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=ES0000024>

Πηγή: www.panoramio.com

Διεθνή Παραδείγματα

Βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και ολοκληρωμένης διαχείρισης πόρων

Stagno di Cagliari & Molentargius Nature Park, Sardinia, Italy

Τεχνητό Οικοσύστημα

Προστατευόμενες περιοχές-Stagno di Cagliari:

- ΕΖΔ/ΤΚΣ (ITB040023) 5.983,00 ha
- ΖΕΠ (ITB044003) 3.756,00 ha

Φυσικό Οικοσύστημα

Προστατευόμενες περιοχές-Molentargius Park:

- ΕΖΔ/ΤΚΣ (ITB040022) 1.275,00 ha
- ΖΕΠ (ITB044002) 1.307,00 ha

1890: Κατασκευή δρόμου («φραγή» κόλπου)

1910: Αλιεία-δραστηριότητα λιμ/σών

1958: Βιομηχανική χρήση λιμ/σών

1960: Αλατοποϊία-δραστηριότητα λιμ/σών

1976: Ramsar Wetlands List

1986: Δημιουργία τεχνητού Porto Canale

1989: Nature Reserve

1990: Montreaux Record

- Επιβάρυνση οικολογικής κατάστασης

1995: Natura 2000 ως ΕΖΔ/ΤΚΣ

1996: Αρμόδιος κρατικός Φορέας Διαχείρισης

Σχέδιο διαχείρισης Υγροτόπων

Συγχρηματοδότηση LIFE Program

1998: Natura 2000 ως ΖΕΠ

1999: Natural Park

2008: Wildlife Sanctuary

Important Bird Areas

Συγχρηματοδότηση IBA Program

2009: Κατασκευή βιομηχανικού λιμανιού,

αεροδρομίου, βάσης NATO, επέκταση

αλυκών, επιπλέον διαχωρισμός λιμ/σών

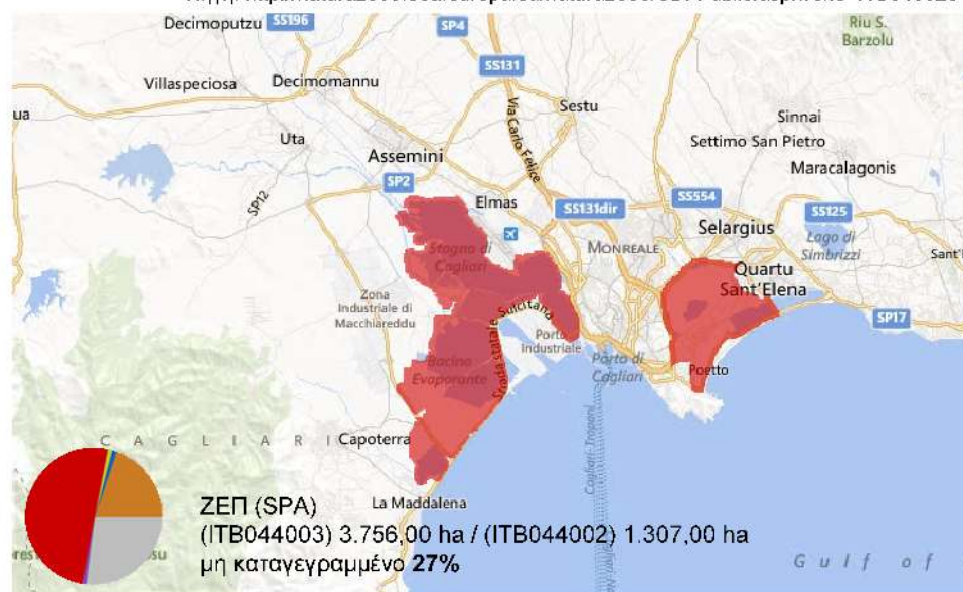
2013: Ανάπτυξη Πράσινου Τουρισμού

- Αποκατάσταση οικολογικής κατάστασης

Συγχρηματοδότηση Med Green Tourism

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=ITB040023>

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=ITB044003>

Πηγή: www.panoramio.com

Διεθνή Παραδείγματα

Βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και ολοκληρωμένης διαχείρισης πόρων

Lake Engure, Lake Engure Nature Park, Talsi, Latvia

Φυσικό Οικοσύστημα

Προστατευόμενες περιοχές-παράκτια ζώνη:

- ΖΕΠ (LV0302800) 12.579,00 ha

Προστατευόμενες περιοχές-θαλάσσια ζώνη:

- ΖΕΠ (LV0900400) 132.172,00 ha

1842: Μετατροπή λίμνης Engure σε λιμ/σα

- Διάνοξη καναλιού με κόλπο Riga
- Μείωση εύρους & βάθους λιμ/σας
- Αλλαγή χημικής σύστασης υδάτων
- Επιβάρυνση οικολογικής κατάστασης με ευτροφισμό & ανοξία
- Τεχνητή ρύθμιση στάθμης λιμ/σας σε σταθερά επίπεδα από επιστήμονες μέσω ειδικού υδραυλικού συστήματος & βάσει φυσικής μεταβλητότητας

1957: Nature Reserve 3.268 ha

1995: Ramsar Wetlands List

1999: Αρμόδιος κρατικός Φορέας Διαχείρισης Σχέδιο διαχείρισης

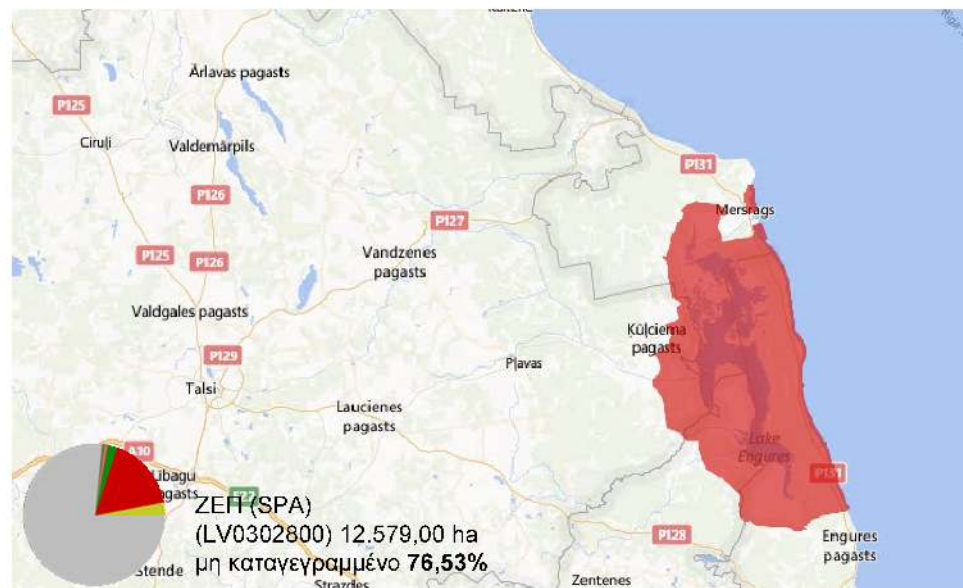
2001: Συγχρηματοδότηση LIFE Program

2002: Ανάπτυξη Οικοτουρισμού & Επιστημονικού Τουρισμού

- Ορνιθολογικό Κέντρο Έρευνας με μόνιμο πλωτό παρατηρητήριο πτηνών αποκλειστικά για ερευνητική χρήση
- Αγορά δασικών εκτάσεων από αρμόδιο φορέα & απαγόρευση δραστηριοτήτων
- Διαβαθμισμένη πρόσβαση κοινού
- Εκπαιδευτικά σεμινάρια κοινού
- Παραδοσιακές δραστηριότητες

2004: Natura 2000 ως ΖΕΠ-παράκτια ζώνη

2008: Natura 2000 ως ΖΕΠ-θαλάσσια ζώνη

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=LV0302800>

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=LV0900400>

Πηγή: www.panoramio.com

Διεθνή Παραδείγματα

Βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και ολοκληρωμένης διαχείρισης πόρων

Lake Saimaa, Linnansaari National Park, Savonia, SE Finland

Φυσικό Οικοσύστημα

Προστατευόμενη περιοχή:

- ΕΖΔ/ΤΚΣ (FI0500024) 19.271,00 ha

Παράδοση στο σχεδιασμό & στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος μέσω ειδικών όρων ανάπτυξης

1956: Nature Reserve

Αρμόδιος κρατικός Φορέας Διαχείρισης
Σχέδιο διαχείρισης

Συγχρηματοδότηση LIFE Program

1998: Natura 2000 ως ΕΖΔ/ΤΚΣ

Ανάπτυξη Επιστημονικού Τουρισμού

- Επιστημονικά Κέντρα Έρευνας Φύσης
- Αγορά εκτάσεων από αρμόδιο φορέα & πλήρης απαγόρευση δραστηριοτήτων
- Καταβολή αποζημιώσεων σε μόνιμο πληθυσμό για απώλεια δικαιώματος ιδιοκτησίας/χρήσης/πρόσβασης
- Αυστηρά διαβαθμισμένη πρόσβαση
- Εκπαιδευτικά σεμινάρια κοινού
- Παραδοσιακές δραστηριότητες

2010: Αριστείο & ειδικό σήμα EDEN

Πηγή: <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/>

ΕΖΔ/ΤΚΣ (SAC/SCI)
(FI0500024) 19.271,00 ha
μη καταγεγραμμένο 97%

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=FI0500024>

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Πηγή: www.panoramio.com

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

Δυναμικές Τουριστικής Ανάπτυξης σε Περιφερειακό Επίπεδο

- **Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (ΠΙΝ) (GR22)**
 - Μικρότερη περιφέρεια χώρας με πλήθος παράκτιων περιοχών / ιδιαίτερη φυσικογεωγραφική ταυτότητα
 - **Ταχεία εκτεταμένη τουριστική ανάπτυξη με υπολογίσιμα μεγέθη αλλοδαπής τουριστικής κίνησης**
 - 5^η θέση σε ποσοστιαία κατανομή ξενοδοχειακών κλινών ανά κατηγορία/ανά περιφέρεια στο σύνολο της χώρας (~11,6%)
- **Δήμος Κέρκυρας (GR34)**
 - Πληθυσμιακή συρρίκνωση βάσει απογραφής 2001-2011 (~9,7%) → Διοικητική υποβάθμιση κοινοτήτων
 - **Τουρισμός = Ταχύτερη αναπτυξιακή οικονομική δραστηριότητα (1960-...)**
 - Ανάπτυξη τουριστικών & τεχνικών υποδομών → Διαμετακομιστικός κόμβος εμπορευματικής & επιβατικής κίνησης
 - **Εντατική τουριστική ανάπτυξη παράκτιων περιοχών** έως κορεσμού & (υπερ)εκμετάλλευση πόρων έως εξάντλησης
 - Εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων & μετανάστευση μόνιμου πληθυσμού σε παράλια → **Μειονεξία ενδοχώρας**

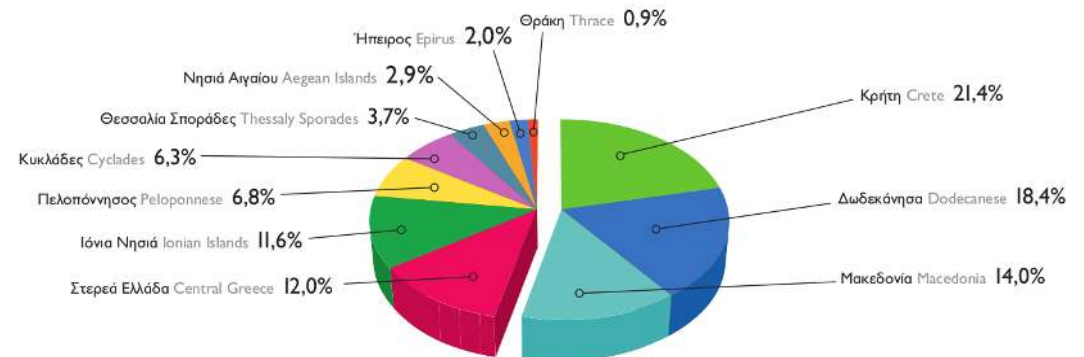
Τουρισμός ως **Μονοκαλλιέργεια**

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (ΠΙΝ)
Πηγή: www.pin.gov.gr

Δ. Κέρκυρας ΠΙΝ
Πηγή: Ιδία επεξεργασία www.pin.gov.gr

Ποσοστιαία κατανομή ξεν/κών κλινών ανά περιφέρεια της χώρας (2012)
Πηγή: ΣΕΤΕ (2013)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

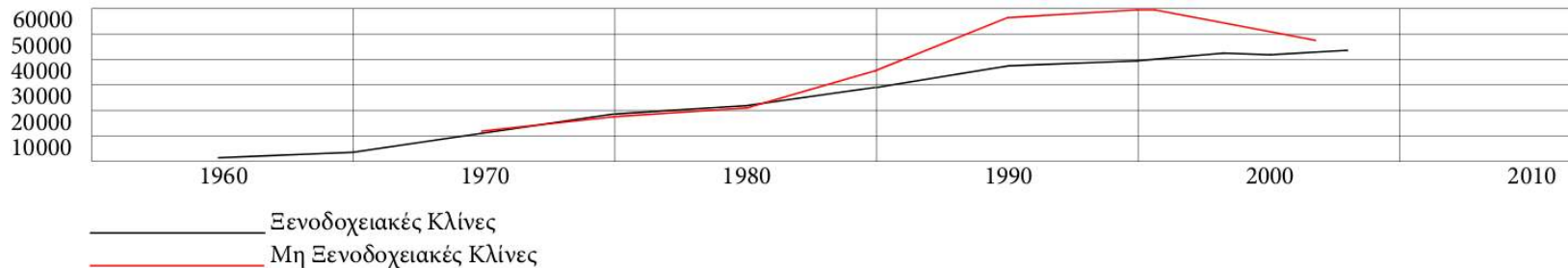
Δυναμικές Τουριστικής Ανάπτυξης σε Περιφερειακό Επίπεδο

- ↑ **Ξενοδοχειακές κλίνες** ΕΟΤ Κέρκυρας/ΕΛΣΤΑΤ
 - Αυξητικές τάσεις: (1965) 1.200 → (1985) 23.228 → (1995) 36.588 → (2000) 38.588 → (2007) 44.333
- ↓ **Κλίνες μη ξενοδοχειακών καταλυμάτων** ΕΟΤ Κέρκυρας/ΕΛΣΤΑΤ
 - Πτωτικές τάσεις: (1975) 12.000 → (1985) 23.000 → (1996) 56.000 → (2000) 58.000 → (2006) 52.241
- ⇅ **Διανυκτερεύσεις** ΕΟΤ Κέρκυρας/ΕΛΣΤΑΤ
 - Διακυμάνσεις: (1985) 3.545 → (1996) 3.070 → (2000) 1.741 → (2001) 3.760 (χιλιάδες άτομα)
- ⇅ **Ξενοδοχειακό δυναμικό** ΣΕΤΕ/ΕΛΣΤΑΤ
 - Διακυμάνσεις 1*, 2*, 3*
 - Πτωτικές τάσεις 4*: (2004) 35,38% → (2005) 33,46% → (2006) 31,87% → (2007) 30,74%
 - Αυξητικές τάσεις 5*: (2004) 5,92% → (2005) 6,26% → (2006) 7,30% → (2007) 9,50%
- ↑ **Διεθνείς τουριστικές αφίξεις** ΣΕΤΕ
 - Αυξητικές τάσεις: (2009) 733.137 → (2010) 729.604 → (2011) 789.546 → (2012) 839.759

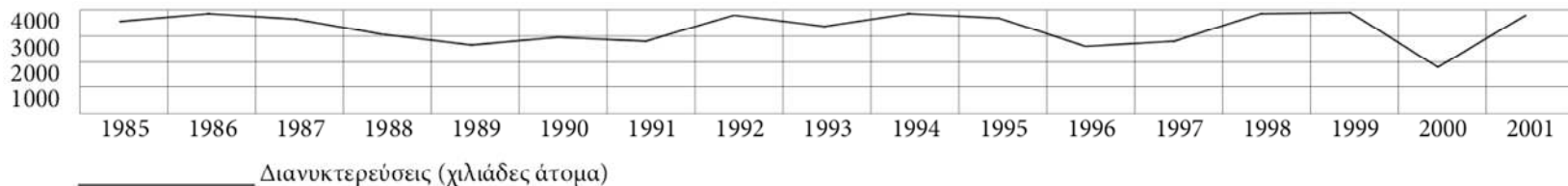
Tour-operators
 (Υπερ)προσφορά
 package-tours
 Ενοικιαζόμενα δωμάτια
 Φαινόμενο "all inclusive"

↓

Διάχυση αστικοποίησης
 Κοινωνική αποσυγκρότηση
 Οικονομική αποδιάρθρωση

Ξενοδοχειακές κλίνες και κλίνες μη ξεν/κών καταλυμάτων Δ. Κέρκυρας
 Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΟΤ Κέρκυρας (2002), ΕΛΣΤΑΤ (2013)

Διανυκτερεύσεις τουριστών σε ξεν/κά καταλύματα Δ. Κέρκυρας
 Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΕΟΤ Κέρκυρας (2002)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά και Υποδομές

- **Δημόσιο ακίνητο γης ABK 468 «Ίσσος ή Νήσος»** [sic] Απόφαση υπ'αρ.234/24-4-2013 (ΦΕΚ 1020/Β'/25-4-2013)
 - Έκτασης 1.788.268 τ.μ. ήτοι ~178,83 ha **άνευ οριοθέτησης ελλείπει τοπογραφικού σχεδίου**
 - Σύμπλεγμα παράκτιων, μεταβατικών οικοσυστημάτων & φυσικού υγροτόπου
- **Λιμνοθάλασσα Κορισσίων** με τεχνητό δίαυλο
 - Έκταση υδάτινης επιφάνειας σε άμπωτη ~941,75 ha / πλημμυρίδα ~2,350 ha
 - Παράκτιος φυσικός υγρότοπος υφάλμυρων υδάτων
- **Δάσος θαλασσόκεδρων Νύσου & «αραχνόδασος»**
 - Παραλιακό δάσος & θαμνώνες επί αμμολωρίδας
- **Παράκτια ζώνη Χαλικώνα**
 - Παράκτιος οικότοπος βραχωδών ακτών με βραχώδεις λόφους & παραθαλάσσια κράσπεδα
- **Νήσος Λαγούδια**
 - Παράκτιος οικότοπος βραχωδών ακτών με βραχώδεις λόφους & παραθαλάσσια κράσπεδα
- **Παράκτια ζώνη Ίσσου**
 - Παράκτιος οικότοπος αμμωδών ακτών & θινών
- **Πετρόμορφες αμμοθίνες** ΕΓΕ
 - Παλαιοθίνες πλειστοκαινικής εποχής με ενδεχόμενο παρουσίας απολιθωμένου δάσους
- **Ενάλιες αρχαιότητες** ΤΑΠ
 - Προϊστορικά ευρήματα ~700.000 ετών (AAA/ISN 0004-6604)

1 ha = 10 στρ = 10.000 τ.μ.

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά και Υποδομές

Παράκτια ζώνη Χαλικιών
Βραχώδεις ακτές / λόφοι / κράσπεδα

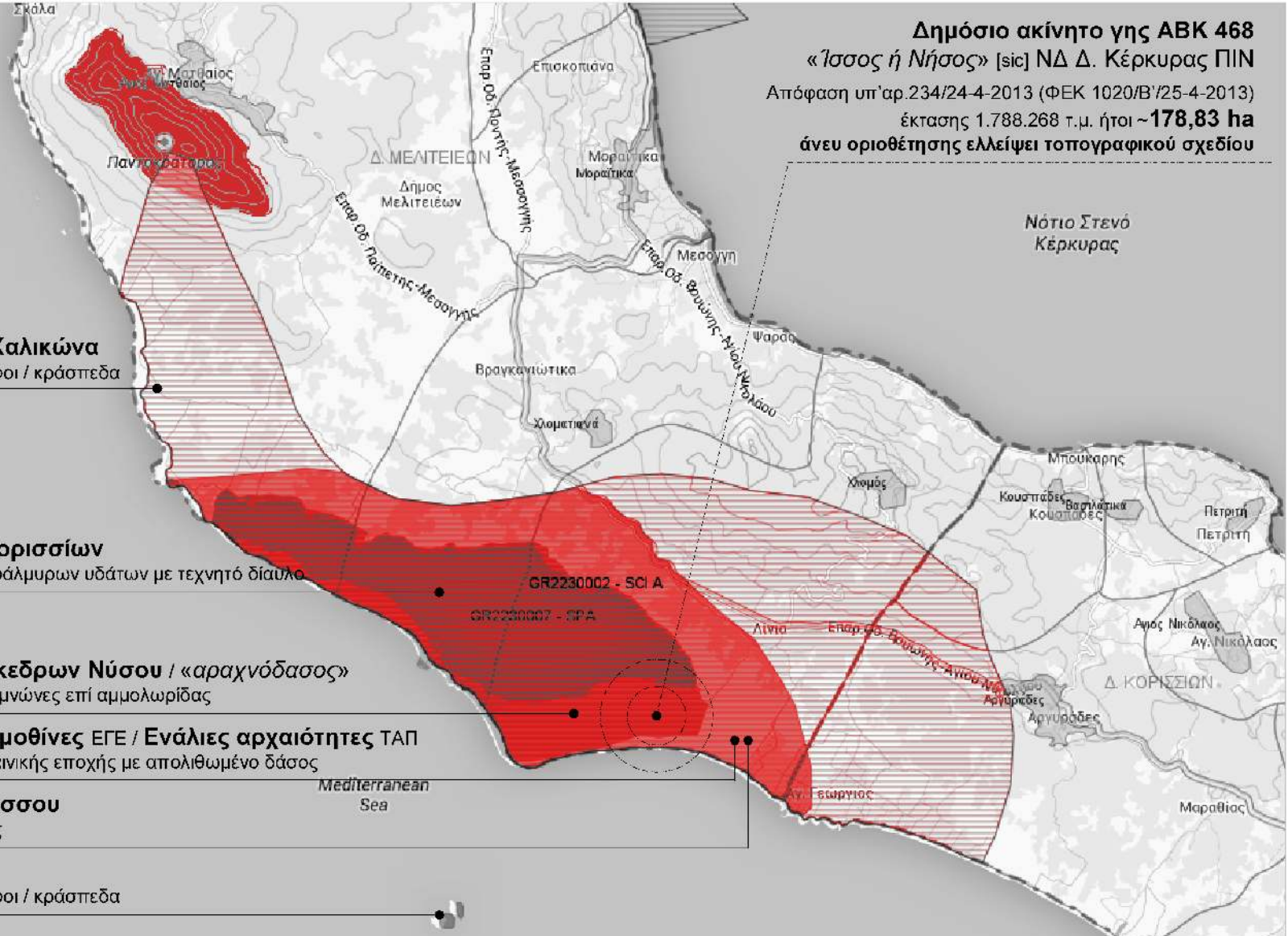
Λιμνοθάλασσα Κορισίων
Φυσικός υγρότοπος υφάλμυρων υδάτων με τεχνητό διάλυο

Δάσος θαλασσόκεδρων Νύσου / «αραχνόδασος»
Παραλιακό δάσος / θαμνώνες επί αμμολωρίδας

Πετρόμορφες αμμοθίνες ΕΓΕ / Ενάλιες αρχαιότητες ΤΑΠ
Παλαιοθίνες πλειστοκαινικής εποχής με απολιθωμένο δάσος

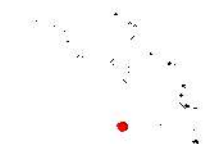
Παράκτια ζώνη Ίσσου
Αμμώδεις ακτές / θίνες

Νήσος Λαγούδια
Βραχώδεις ακτές / λόφοι / κράσπεδα

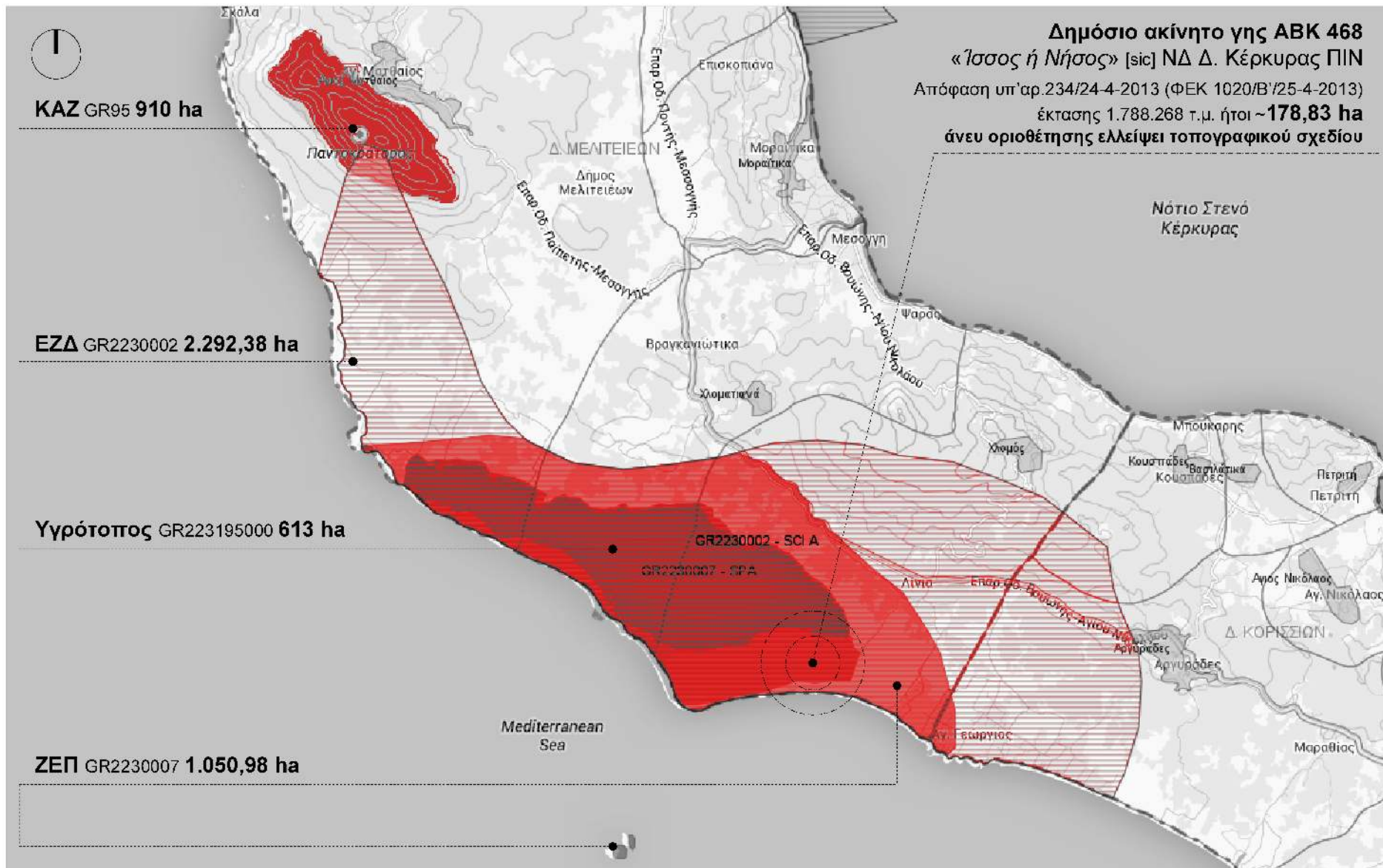

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά και Υποδομές

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

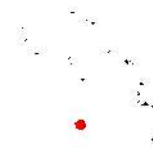
Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά και Υποδομές

Λιμνοθάλασσα Κορισσίων με τεχνητό διάυλο (Συνεκμετάλλευση εξ ημισείας Δ.ε. Μελιτειέων & Δ.ε. Κορισσίων)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά και Υποδομές

Δάσος θαλασσόκεδρων Νύσου & «αραχνόδασος» επί αμμουλωρίδας
Πηγή: www.panoramio.com

Πετρόμορφες αμμοθίνες παράκτιας ζώνης Ίσσου
Πηγή: www.panoramio.com

Παράκτια ζώνη Χαλικώνα, Νήσος Λαγούδια & Παράκτια ζώνη Ίσσου
Πηγή: www.panoramio.com

Αιωνόβιος ελαιώνας πλησίον Λιμ/σας Κορισσίων
Πηγή: www.panoramio.com

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Σύντομη περιγραφή περιοχής μελέτης

Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά και Υποδομές

Τουριστικός οικισμός Αγίου Γεωργίου
Πηγή: www.panoramio.com

Παράκτια ζώνη Ίσσου πλησίον τουριστικού οικισμού Αγίου Γεωργίου
Πηγή: www.panoramio.com

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Αποτίμηση ολικής αξίας υγροτόπου

Αξία μη χρήσης και Οικολογική Κατάσταση

- **Τύποι Υγροτόπων κατά Ramsar GrisWet WWF/Natura 2000**
 - Τύπος E: Αμμώδεις, χαλικώδεις, κροκαλώδεις παραλίες με συστήματα αμμοθινών, λωρίδες, νησίδες άμμου (100-100-0,9%: 1/1/110)
 - Τύπος J: Παράκτιες υφάλμυρες ή αλμυρές λίμνες με μία ή περισσότερες διόδους επικοινωνίας με τη θάλασσα (100-20-3,7%: 1/5/27)
- **Τύποι Υγροτοπικών Οικοτόπων GrisWet WWF/Natura 2000**
 - Τύπος 1: Παράκτιοι & αλοφυτικοί οικοτόποι (2,8-1,4-0,2%: 35/70/500)
 - Τύπος 2: Παράκτιες & ενδοχωρικές θίνες (11,1-8,3-0,6%: 9/12/155)
 - Τύπος 9: Δάση (9-6,7-0,7%: 11/15/135)
- **Κατάσταση φυσικών υγροτόπων κατά MEDNET GrisWet WWF/Natura 2000**
 - Τύπος 2: Το αρχικό φυσικό περιβάλλον κυριαρχεί απείραχτο > 50% (6,7-4,2-0,5%: 15/24/178)

(Δ. Κέρκυρας / ΠΙΝ / ελληνικός νησιωτικός χώρος)

Πλούσια βιοποικιλότητα με σπανιότητα ειδών Ιδιαίτερη περιβαλλοντική αξία

Λιμνοθάλασσα Κορισίων

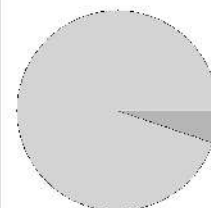
- Ενδιαίτημα σπάνιων ενδημικών & μεταναστευτικών ειδών
- Φυσικό φίλτρο ύδατος (κατακράτηση φερτών υλικών & ρύπων)
- Ρυθμιστής πλημμυρικού φαινομένου (διαχέτευση)
- Ρυθμιστής θερμοκρασίας & αλατότητας (εξάτμιση)
- Ρυθμιστής περιεκτικότητας της ατμόσφαιρας σε CO₂ (απορρόφηση)

Αμμώδης ακτή Ίσσου & θίνες

- Σταθερά ασταθές και μεταλλασσόμενο φυσικό περιβάλλον
- Φυσικό «φράγμα» ανέμου & κυματοθραύστης
- Παγίδευση ριπών ανέμου (αγρωστώδεις θίνες)
- Σταθεροποίηση άμμου (αμμοθίνες)

Βραχώδεις ακτές Χαλικώνα & νήσου Λαγούδια

- Αντοχή σε άνεμο, θαλάσσιο ψεκασμό & διάβρωση υποστρώματος

Φυσικοί Υγροτόποι
(53 ήτοι 94,6%)

Τεχνητοί Υγροτόποι
(3 ήτοι 5,4%)

Πλήθος & Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας Φυσικών Υγροτόπων Δ. Κέρκυρας
Πηγή: Ίδια επεξεργασία απογραφικών στοιχείων GrisWet WWF (2013)

Pancratium maritimum

Iris unguicularis

Crocus longiflorus

Libellulidae Crocothemis erythraea

Lestidae Lestes viridis

Gelastrudia

Αγριολούλουδα

Anthemia xhamomila

Libellulidae Sympetrum fonscolombii

Libellulidae Sympetrum sanguineum

Anemone blanda

Viola Odorata

Salvia officinalis

Libellulidae Sympetrum

Libellulidae Orthetrum brunneum

Crocus "E.A. Bowles"

Anacamptis pyramidalis

Orchis sancta

Aeshnidae Aeshna affinis

Aeshnidae Aeshna isoceles

Ophrys bombyliflora

Barlia Robertiana

Narcissus tazetta

Callimorpha quadripunctata

Colias alfacariensis

Valencia hispanica

Aphanius fasciatus

Mugil cephalus

Charadrius alexandrinus

Ixobrychus minutus

Emys orbicularis

Mauremys caspica

Testudo hermanni

Sterna albifrons

Glareola pratincola

Algyroides nigropunctatus

Natrix natrix

Calidris ferruginea

Pluvialis squatarola

Bufo viridis

Rana dalmatina Bonaparte

Lutra lutra

Egretta garzetta

Recurvirostra avosetta

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Αποτίμηση ολικής αξίας υγροτόπου

Αξία χρήσης, Εξωτερικότητες και Πλήρες Κόστος

- **Δραστηριότητες εντός Υγροτόπου** GrisWet WWF
 - Αγροτικές καλλιέργειες με κατασκευή παράνομων αρδευτικών καναλιών, Βόσκηση, Αλιεία
 - Τουρισμός, αθλητισμός, αναψυχή, υπαίθρια εστίαση με εφήμερες κατασκευές
 - Λαθροθηρία, παγίδες-δηλητήρια
 - Διάσπαρτη αυθαίρετη & άναρχη δόμηση
 - Ρίψη οικιακών απορριμμάτων, λυμμάτων, μπαζών σε παράνομες χωματερές
 - Περιπατητικά μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές εκτός Σχεδίου Διαχείρισης
 - Αυτοσχέδια πίστα motocross
- **Δραστηριότητες εντός λεκάνης απορροής Υγροτόπου** GrisWet WWF
 - Δενδρώδεις καλλιέργειες
 - Εντατικές & εκτατικές καλλιέργειες

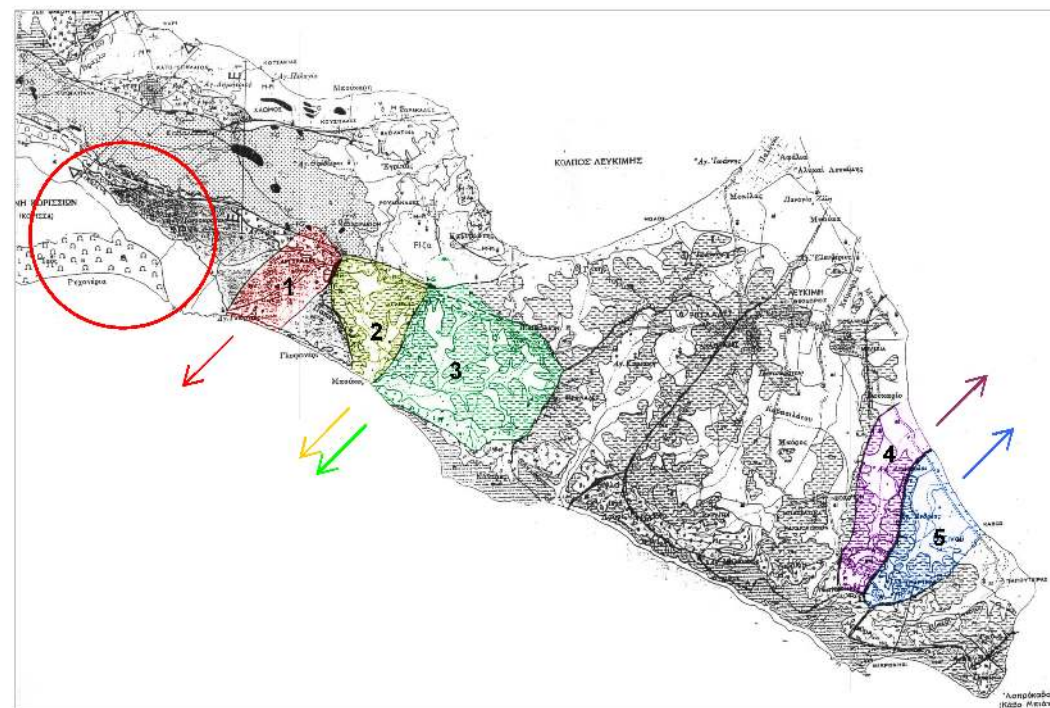
Εξωτερικότητες

Ηχορύπανση
Όχληση από οδικό δίκτυο
Συμπύεση εδαφών
Παρείσδυση αλμυρού νερού
Ρύπανση από αγροτικά & αστικά απόβλητα
Αποψίλωση δασών & μείωση εκτάσεων χαμηλής βλάστησης προς όφελος επέκτασης γεωργικών γαιών

Αύξηση κινδύνου πλημμυρών

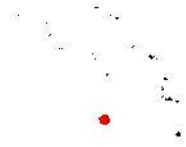
Πόρισμα ΠΣΕΑ
ΤΕΕ/ΤΚ (Μ118)

Λεκάνες Απορροής Υδατορευμάτων Δ. Κέρκυρας (νοτίως της παράκτιας ζώνης Ίσσου)
(Χείμαρρος 1: Αγίου Γεωργίου, 2: Μαραθιά, 3: Περιβολιού, 4: ανώνυμος, 5: ανώνυμος)
Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΑΕΝΑΚ Α.Ε. (1999)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Αποτίμηση ολικής αξίας υγροτόπου

Αξία χρήσης, Εξωτερικότητες και Πλήρες Κόστος

- **Τουριστική Ανάπτυξη** ΤΕΕ/ΤΚ (Μ118)
 - Ανεπαρκής προγραμματισμός χωροθέτησης νέων τουριστικών μονάδων
 - Ανεπαρκής (επταν)έλεγχος προδιαγραφών λειτουργίας υφισταμένων τουριστικών μονάδων
 - Έλλειψη απαιτούμενων τεχνικών υποδομών & διασύνδεσης τουριστικών μονάδων με ΔΚΩ
- **Οικιστική Ανάπτυξη** ΤΕΕ/ΤΚ (Μ121)
 - Αυθαίρετη (υπερ)δόμηση & επέκταση οικισμών παραθερισμού άνευ πρόβλεψης, σχεδιασμού, ελέγχου
- **Μελέτη Οικοτουριστικής Εκμετάλλευσης** Νομαρχία Κέρκυρας Δ/ση Γεωργίας (1999)
- **Μελέτη Ιχθυοκομικής Αξιοποίησης** ΙΧΘΥΚΑ (2001)
- **Μελέτη Υδατοκαλλιεργειών** ΠΙΝ (2008)

Εξωτερικότητες

Ραγδαία αλλαγή χρήσεων γης

Εγκατάλειψη γεωργικής γης → επίχωση / απόφραξη καναλιών

Οικοπεδοποίηση παράκτιας μεταβατικής ζώνης

Αλλοίωση μορφολογίας περιβάλλοντος → επιχωματώσεις

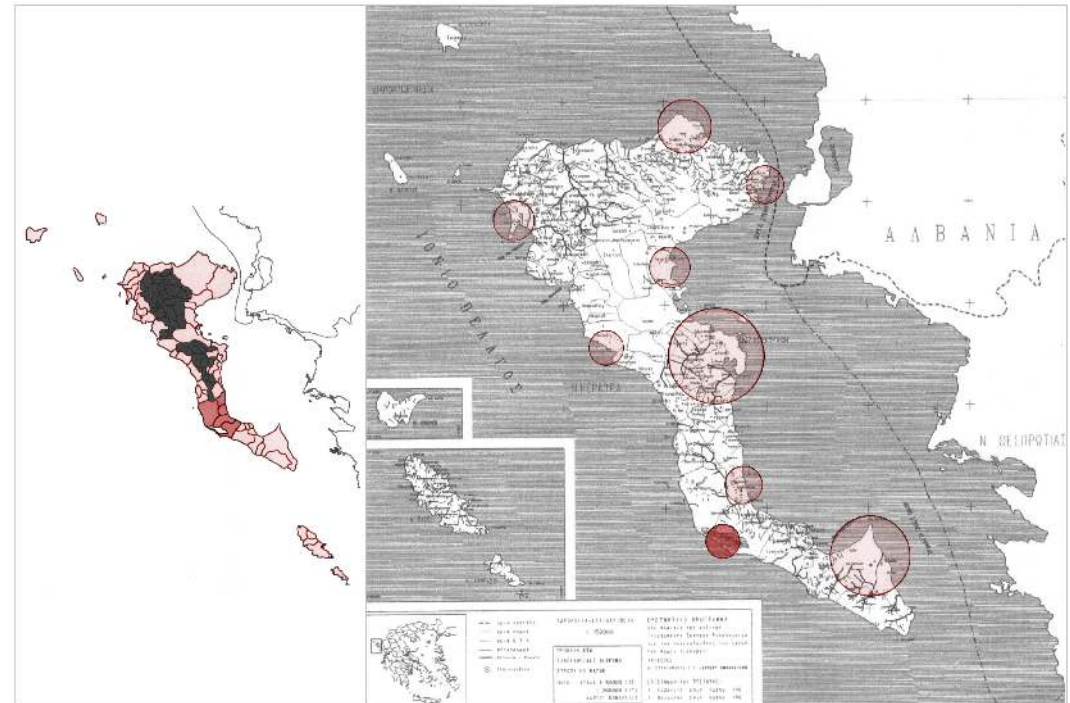
Μείωση διαθεσιμότητας πόρων = κόστος φυσικών πόρων

Υποβάθμιση περιβ/κής ποιότητας = περιβ/κό κόστος

Μείωση κοινωνικής ευημερίας = κοινωνικό κόστος

Αύξηση κινδύνου εξαντλήσεως αποθέματος

διαθέσιμων φυσικών & πολιτιστικών πόρων
για μελλοντική άμεση ή έμμεση χρήση

Δίκτυο Life 1996 με Σύστημα Γεωγραφικών πληροφοριών Δ. Κέρκυρας
(επίσημανση παράκτιων περιοχών πιλοτικού προγράμματος)
Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων ΑΕΝΑΚ Α.Ε. (1996)

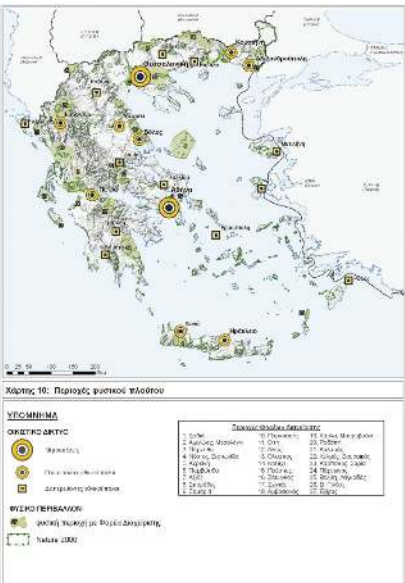
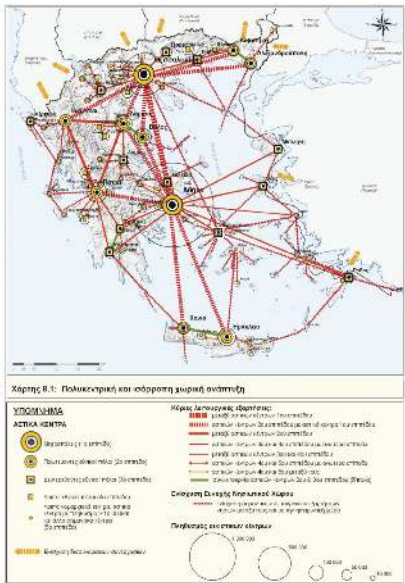
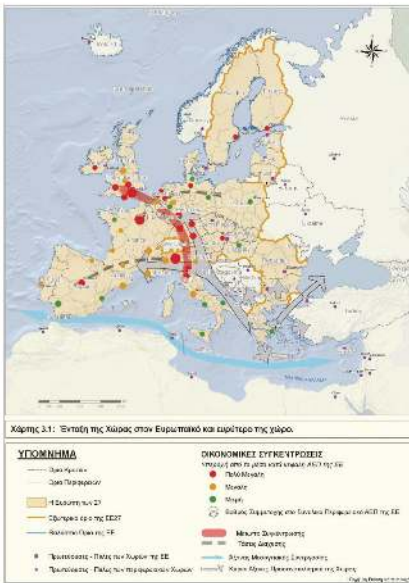

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Κατευθύνσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Βασικές Δεσμεύσεις Χωροταξικού Σχεδιασμού (προ fast track)

- **ΓΠΧΣΑΑ** (ΦΕΚ 128/Α'3-7-2008)
 - Επί του κύριου άξονα προσανατολισμού της χώρας στον ευρωπαϊκό χώρο (Χάρτης 3.1)
 - Επί της κύριας σύνδεσης της χώρας με διεθνείς θαλάσσιους άξονες στο βαλκανικό χώρο (Χάρτης 3.2)
 - Επί των κύριων χερσαίων αξόνων ανάπτυξης & θαλάσσιων αξόνων σύνδεσης (Χάρτης 5):
 - **Δευτερεύων εθνικός πόλος ανάπτυξης**
 - Μεταφορικές υποδομές, υπηρεσίες & δίκτυα (Χάρτης 6/6.1/6.2/6.3):
 - **Κύρια διεθνής θαλάσσια πύλη-λιμένας**
με κύριο διεθνή αερολιμένα & με λιμένες περιφερειακής σημασίας
 - Χωρική Ανάπτυξη / Εταιρική σχέση πόλης-υπαίθρου (Χάρτης 8.1/8.2):
 - **Δευτερεύων εθνικός πόλος (3^ο επίπεδο)**
με ανάγκη ενίσχυσης των σημαντικών λειτουργικών εξαρτήσεων με την ηπειρωτική χώρα
 - Περιοχές Φυσικού Πλούτου (Χάρτης 10):
 - **Φυσική περιοχή Natura 2000 άνευ Φορέα Διαχείρισης**

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Κατευθύνσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Βασικές Δεσμεύσεις Χωροταξικού Σχεδιασμού (προ fast track)

- **ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού** (ΦΕΚ 1138/Α'/11-6-2009)

- Δ.Κέρκυρας: **Κατηγορία Β**

- Συγκέντρωση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών φυσικού & πολιτισμικού περιβάλλοντος
- Αξιόλογη κατά περίπτωση ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων & περιορισμένη αξιοποίηση τουριστικών πόρων
- Δυνατότητα διαφοροποίησης/εμπλουτισμού τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ήδη αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές
- Ύπαρξη ή προγραμματιζόμενη ανάπτυξη αποδεκτού επιπέδου υποδομών

- Περιοχή μελέτης: **Αναπτυσσόμενη τουριστικά**

- Περιθώρια ανάπτυξης ήπιων & εναλλακτικών μορφών τουρισμού (B2)

Υπο
ανασύνταξη

- **ΠΠΧΣΑΑ Ιονίων Νήσων** (ΦΕΚ 56/Β'/19-1-2004)

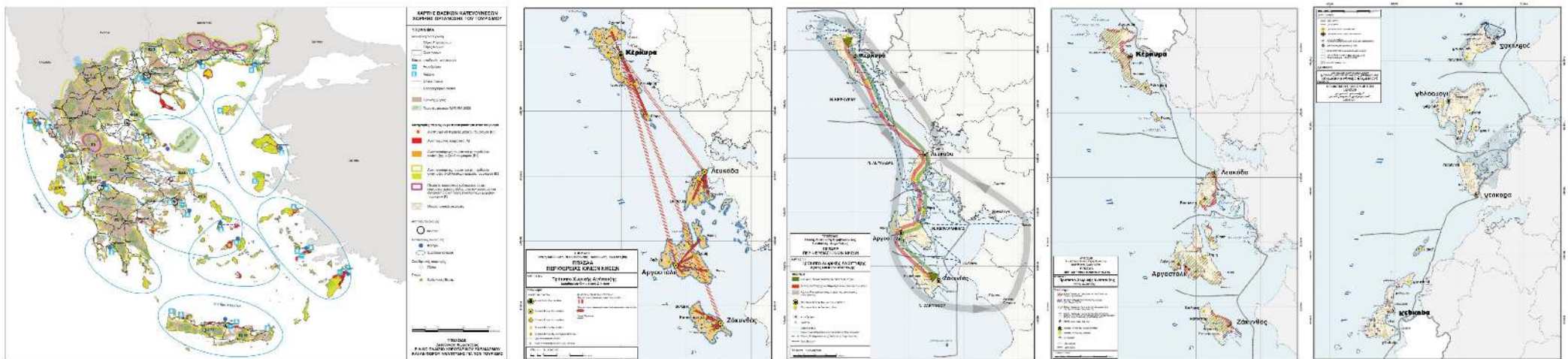
- Δ. Κέρκυρας: **Κόμβος πανευρωπαϊκών θαλάσσιων μεταφορών & Πύλη στην Αδριατική**

- Πόλεις διαπεριφερειακής ακτινοβολίας, λιμάνι, αεροδρόμιο & πολιτιστική κληρονομιά διεθνούς εμβελείας

- Περιοχή μελέτης: **Προστατευόμενη περιοχή φυσικού περιβάλλοντος & πολιτιστικής κληρονομιάς**

- Natura 2000
- Προτεραιότητα στη διερεύνηση της προστατευτέας γεωργικής γης
- Προτεραιότητα στην εκπόνηση μελετών Υδατοκαλλιεργητικών Οικοσυστημάτων & ανάπτυξης Ιχθυοκαλλιεργειών
- Πλήθος κηρυγμένων παραδοσιακών οικισμών & ένας σημαντικός κηρυγμένος ιστορικός τόπος

Υπο
επικαιροποίηση

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Κατευθύνσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Βασικές Δεσμεύσεις Πολεοδομικού Σχεδιασμού (προ fast track)

- **Έλεγχος αστικοποίησης**
 - Φυσικού & αγροτικού περιβάλλοντος νησιωτικού χώρου
- **Ανταπόκριση σε κοινωνικές & οικονομικές πιέσεις**
 - Προσαρμοστικότητα σε επιθυμητές χρήσεις γης
 - Διαρκής επέκταση σχεδίου πόλης μέσω ΓΠΣ
 - Διαρκής επέκταση οικισμών μέσω ΣΧΟΟΑΠ
 - Άμεση κάλυψη επιτακτικών αναγκών Τουρισμού

Πολεοδομικές ρυθμίσεις

Επέκταση ορίων οικισμών πυκνής δόμησης

Διατάξεις εκτός σχεδίου δόμησης

Προδιαγραφές ξενοδοχειακών & λοιπών τουριστικών καταλυμάτων

Νομολογία περί γραμμής αιγιαλού

Μετατροπή παράκτιας αγροτικής γης σε γη τουριστικής χρήσης

Αστικοποίηση φυσικού περιβάλλοντος άνευ μέριμνας τεχνικών υποδομών

Διεύρυνση ορίων οικισμών πυκνής, αυθαίρετης & άναρχης δόμησης

Δημογραφικός & οικονομικός μαρασμός, υπανάπτυξη, μειονεξία ενδοχώρας

Μετακύλιση οικονομικών δραστηριοτήτων από ενδοχώρα σε παράλια

Αποδιάρθρωση τοπικής παραδοσιακής οικονομίας

Τουριστική ανάπτυξη με μη αναστρέψιμες επιπτώσεις

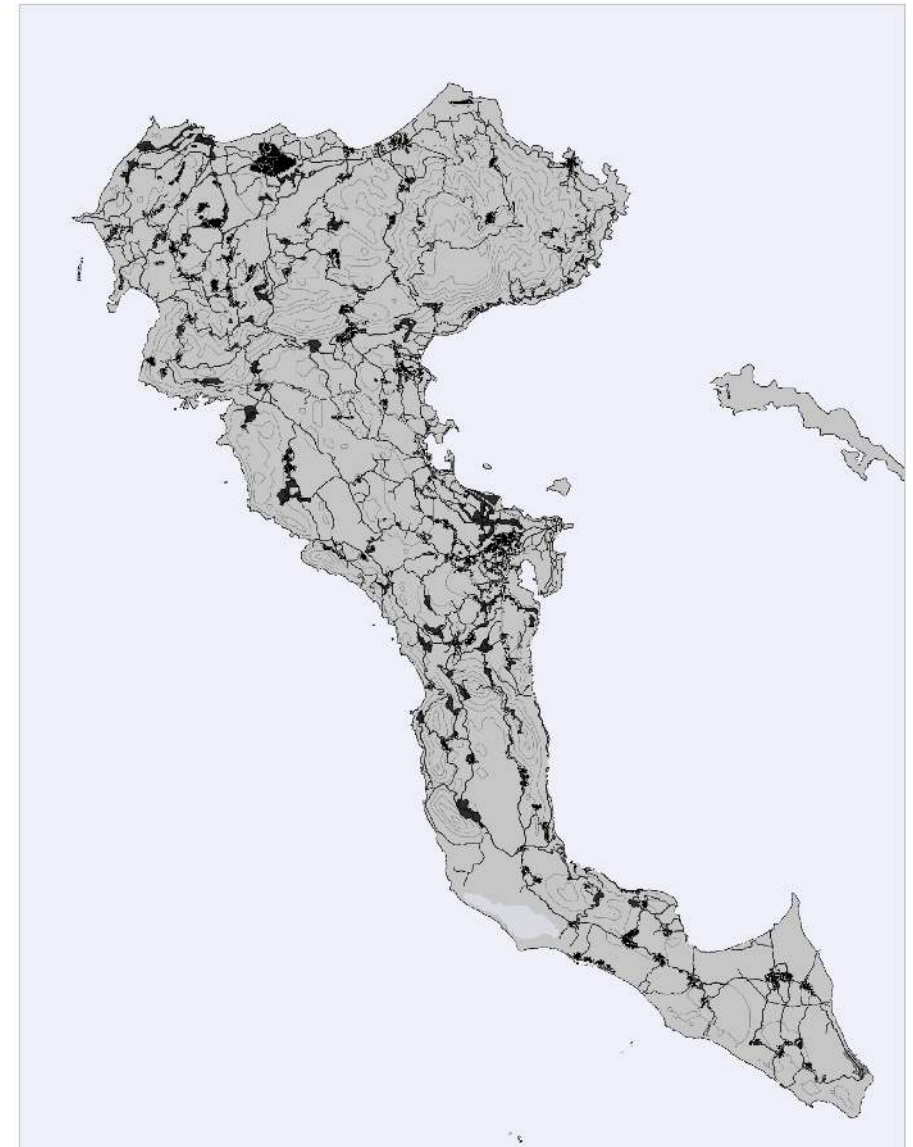
σε φυσικό, παραδοσιακό & δομημένο περιβάλλον

άνευ έγκρισης του ΕΟΤ

άνευ πλήρως εγκεκριμένων ΓΠΣ, ΖΟΕ, ΣΧΟΟΑΠ, ΕΠΜ

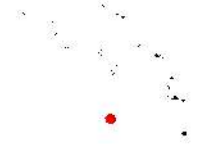
βάσει ημιτελούς Εθνικού Κτηματολογίου

Πανδής (2005)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Κατευθύνσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού

Βασικές Δεσμεύσεις Πολεοδομικού Σχεδιασμού (προ fast track)

- **Εθνικό Κτηματολόγιο**
 - Ημιτελής κτηματογράφηση Δ. Κέρκυρας Απόφαση υπ'αρ. 24414/4876/8-9-1997 ΥΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ 836/Β'/17-9-1997)
- **Διατηρητέοι Παραδοσιακοί Οικισμοί** κάτω των 2000 κατοίκων
 - Όροι, περιορισμοί, απαγορεύσεις δόμησης Π.Δ.19-10-78 (ΦΕΚ 594/Δ'/13-11-1978), Π.Δ.24-4-85 (ΦΕΚ 181/Δ'/3-5-1985)

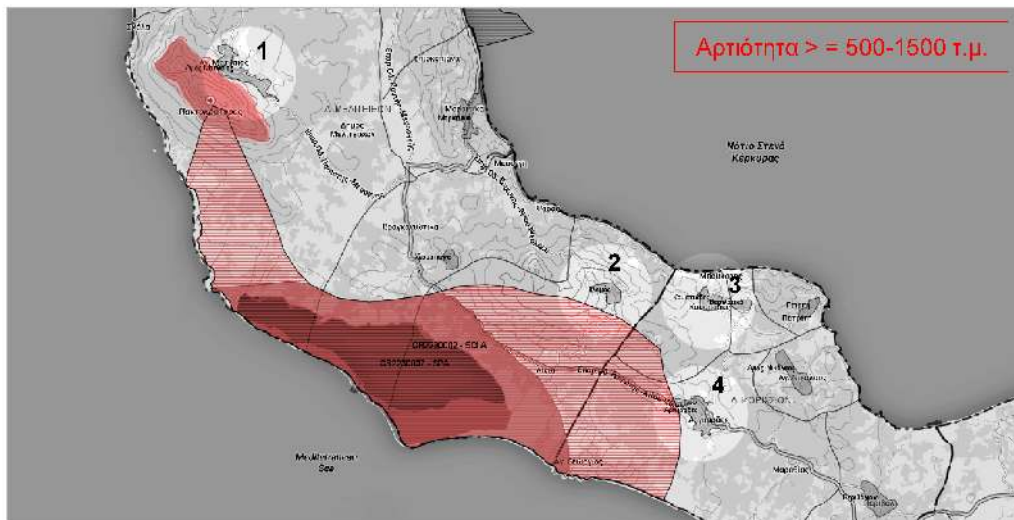
Προσαρμοστικότητα σε τρέχουσες ανάγκες τοπικής κοινωνίας & απαιτήσεις μαζικού τουρισμού προς διευκόλυνση ανάπτυξης τουριστικών οικισμών

Διατάξεις Π.Δ. 24-4-85
Προτάσεις Ιδιωτών Μελετητών Μηχανικών (*Ανοικτή Πόλη*)
Πληθυσμιακά στοιχεία Απογραφών ΕΣΥΕ (2001), (2011)
Ιδιαιτερότητες έκαστου οικισμού
Αποφάσεις Κοινοτικού Συμβουλίου & Γνωμοδοτήσεις ΣΧΟΠ Νομαρχίας

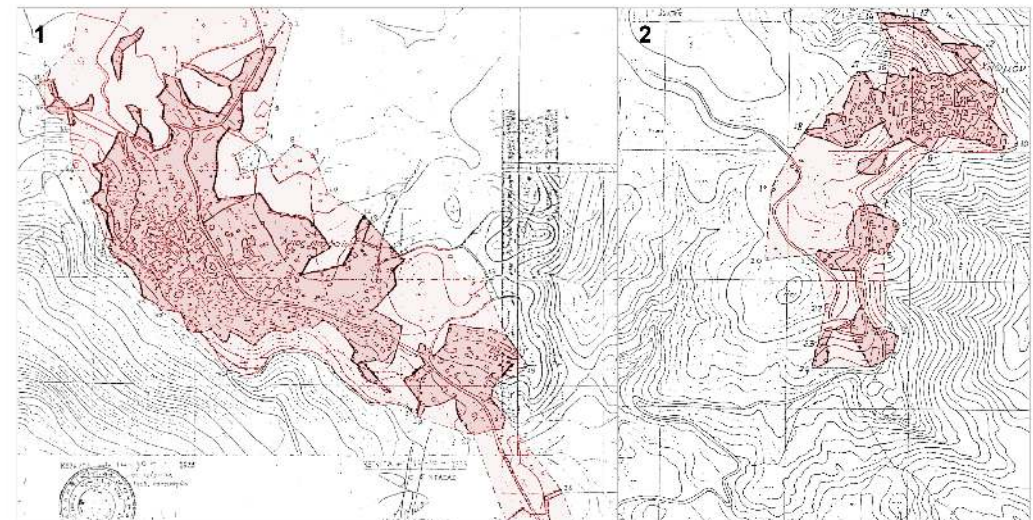

Αμφισβήτηση ακρίβειας γεωμετρικής ταυτότητας ακινήτων
Αδυναμία ταυτοποίησης κατά 100% ιδιοκτήτη ακινήτου
Δυσκολία αναγνώρισης δηλωθέντων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας γεωτεμαχίων
Πλήθος αδήλων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας
Ελλιπής απεικόνιση πραγματικής κατάστασης & εμπράγματων δικαιωμάτων

Οριοθέτηση με αλόγιστη επέκταση & αλλοίωση παραδοσιακών οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων

Προστατευόμενη περιοχή ως ΚΑΖ, ΕΖΔ, ΖΕΠ & πλησιέστεροι παραδοσιακοί οικισμοί
(1: Αγ.Μαθαίος, 2: Χλωμός, 3: Κουσιπάδες, 4: Αργυράδες)
Πηγή: Ίδια επεξεργασία Χάρτη Οικοσκόπιο WWF <http://www.oikoskopio.gr/map/>

Αποτύπωση παραδοσιακού οικισμού
(1: Αγ.Μαθαίος με αρ.πρωτ.ΤΠ/8929/14-10-1986, 2: Χλωμός με αρ.πρωτ.ΤΠ/2929/1-4-1987)
Πηγή: Ίδια επεξεργασία Σχεδιαγράμματος (Π1) Νομαρχίας Κέρκυρας Λογισμικού ΤΕΕ/ΤΚ Eugis-Corfu

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Όροι, Περιορισμοί και Απαγορεύσεις Δόμησης (προ fast track)

- **Σύγκλιση Εθνικής Νομοθεσίας / Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας**
 - Οδηγία 92/73/ΕΟΚ, Οδηγία 97/62/ΕΚ → ΚΥΑ 33318/3028/1998 (ΦΕΚ 1289/Β'/28-12-1998)
 - Οδηγία 74/409/ΕΟΚ, Οδηγία 2009/147/ΕΚ → ΚΥΑ 37338/1807/Ε.103/210 (ΦΕΚ 1495/Β'/6-9-2010)
- **Natura 2000** Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α'/31-3-2011)
 - **Ζώνη Ειδικής Προστασίας-ΖΕΠ (Special Protection Area-SPA)** Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α'/31-3-2011)
 - **Ειδική Ζώνη Διατήρησης-ΕΖΔ (Special Area of Conservation-SAC)** Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α'/31-3-2011)
 - **Τόπος Κοινοτικής Σημασίας-ΤΚΣ (Site of Community Importance-SCI)** Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α'/16-10-1986)
- **Καταφύγιο Άγριας Ζωής-ΚΑΖ (Wildlife Refuge)** Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α'/31-3-2011)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Όροι, Περιορισμοί και Απαγορεύσεις Δόμησης (προ fast track)

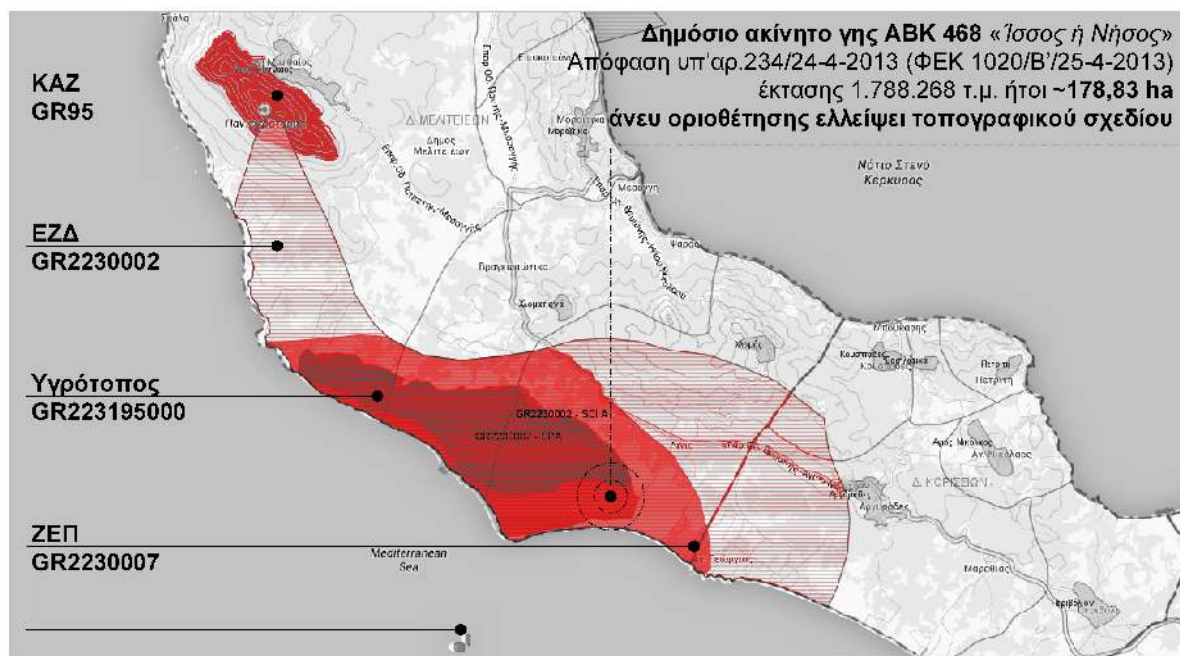
- **Καταφύγιο Άγριας Ζωής-KAZ (GR95) 910 ha** με απαγόρευση θήρας έως 22-7-2015
 - 1985: Δασική απαγορευτική διάταξη θήρας ΔΔ/2262/22-7-1985
 - 1995: Παράταση απαγόρευσης θήρας ΔΔ/2148/10-8-1995 (ΦΕΚ 751/Β'/31-8-1995)
 - 2005: KAZ Απ.υπ'αρ.9924/25-7-2005 (ΦΕΚ 1217/Β'/31-8-2005)
 - 2008: Χώρος διεξαγωγής αγώνων σκύλων Απ.υπ'αρ.95216/3381 (ΦΕΚ 386/Δ'/14-8-2008)
- **Ζώνη Ειδικής Προστασίας-ΖΕΠ (GR2230007) 1.050,98 ha**
 - 1994 → 2010: Natura 2000 ως ΖΕΠ Απ.υπ'αρ.ΗΠ37338/1807/Ε.103 (ΦΕΚ 1495/Β'/6-9-2010)
- **Ειδική Ζώνη Διατήρησης-ΕΖΔ (GR2230002) 2.292,38 ha**
 - 2001 → 2011: Natura 2000 ως ΕΖΔ Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α'/31-3-2011)
- **Υγρότοπος (GR223195000) 613 ha**
- **Σημαντική Περιοχή Ορνιθοπανίδας (GR083)**

- Έγκριση σχεδίων & χωροθέτηση έργων **εκτός** οικοτόπων & ενδιαιτημάτων ειδών προτεραιότητας
- Καθορισμός **ειδικών** όρων, περιορισμών, απαγορεύσεων δόμησης, χρήσεων γης κ.ά. σχετικά με την προστασία & οικολογική διαχείριση των προστατευομένων περιοχών

Διασφάλιση συνοχής δικτύου Natura 2000

Απαγόρευση ενεργειών & δραστηριοτήτων που επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Όροι, Περιορισμοί και Απαγορεύσεις Δόμησης (προ fast track)

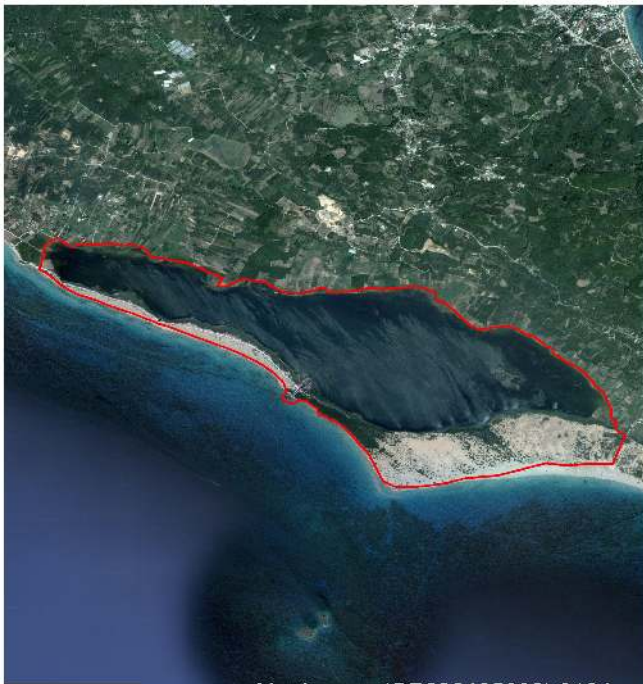
Φυσικό Οικοσύστημα

Προστατευόμενες περιοχές:

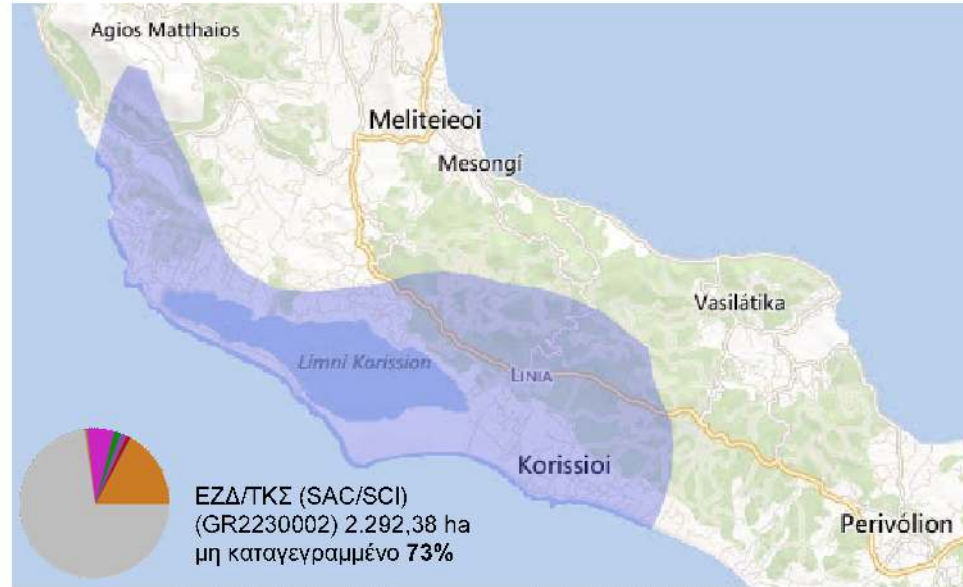
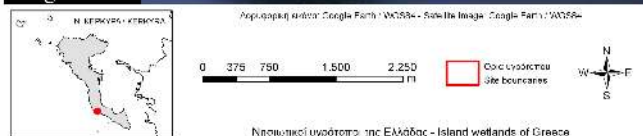
- ΚΑΖ (GR95) 910 ha (έως 22-7-2015)
- ΖΕΠ (GR2230007) 1.050,98 ha
- ΕΖΔ (GR2230002) 2.292,38 ha
- Υγρότοπος (GR223195000) 613 ha
- Περιοχή Ορνιθοπανίδας (GR083)

KER014 - Λίμνη Κορισσιών / Korissia lake

Υγρότοπος (GR223195000) 613 ha

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=GR2230002>

Πηγή: <http://natura2000.eea.europa.eu/natura2000/SDFPublic.aspx?site=GR2230007>

Πηγή: www.panoramio.com

Πηγή: http://www.oikoskopio.gr/ygrotopia/general/report.php?id=185¶m=themeleiwdn&lang=el_GR

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (προ fast track)

- **Χώρος**
 - Ως υποδοχέας των κοινωνικοχωρικών **επιπτώσεων**
- **Χωρική Ανάπτυξη**
 - Ως μέσο αποτύπωσης των εφαρμοσμένων **πολιτικών**
- **Χωρικός Σχεδιασμός**
 - Ως εργαλείο διαχείρισης του **χώρου**
με επιστημονική, κοινωνική & πολιτική σημασία υπό διαρκή (επανα)σηματοδότηση

Για ποιους σχεδιάζουμε; Στη βάση ποιων στόχων σχεδιάζουμε; Κλαμπατσέα (2013)

- Ως μέσο συσχετισμού του δημοσίου συμφέροντος με κοινωνία/οικονομία/περιβάλλον **υπό όρους αειφορίας**
άμεσα συνδεδεμένο με το **κοινωνικό υπόβαθρο** κάθε περιόδου
άμεσα συνδεδεμένο με τις **κυρίαρχες επιλογές διαχείρισής** του

Θεσμικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού & Ανάπτυξης έως το 2010

Κοινωνικός έλεγχος / δικαιοσύνη / ενεργός συμμετοχή → Περιορισμένος
Διαχείριση & εκμετάλλευση εθνικών πόρων → Μη ορθολογική & εντατική
Προστασία φυσικού & πολιτιστικού περιβάλλοντος → Ανεπαρκής

Κοινωνικό / Περιβαλλοντικό **ΟΦΕΛΟΣ** υπό κρατική μέριμνα

Ατομική Ιδιοκτησία ως βάση αντίληψης χωρικής ρύθμισης/οργάνωσης/ανάπτυξης
Αδυναμία έγκαιρης & ορθής οργάνωσης του Χώρου ως **επίκτητη παθολογία**

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

- **Χώρος**
 - Ως υποδοχέας των στρατηγικών επενδύσεων
- **Χωρική Ανάπτυξη**
 - Ως μέσο διευκόλυνσης υλοποίησης των «μεγάλων» επενδύσεων
- **Χωρικός Σχεδιασμός**
 - Ως εργαλείο διαχείρισης της σύγχρονης κρίσης, άνευ όρων με απουσία κάθε κοινωνικής & περιβαλλοντικής διάστασης υπό διαρκή (μετα-/απο-)ρρύθμιση **fast track**

Νέος πιο «ευέλικτος» & «κατ'αποκλειστικότητα» Χωρικός Σχεδιασμός Κλαμπατσέα (2011)

- Ως ρυθμιστής του «πλεονάζοντος οικονομικού χώρου» με επίσπευση των χρονοβόρων γραφειοκρατικών διαδικασιών αδειοδότησης
- Ως μέσο επίτευξης οικονομικών στόχων με απλοποίηση των «άκαμπτων» ρυθμίσεων χωροθέτησης

Θεσμικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού & Ανάπτυξης μετά το 2010

Κοινωνικός έλεγχος / δικαιοσύνη / ενεργός συμμετοχή → Υπό κατάργηση
Διαχείριση & εκμετάλλευση εθνικών πόρων → Μη ανθρωποκεντρική & εντατική
Προστασία φυσικού & πολιτιστικού περιβάλλοντος → Υπό κατάργηση

Δημόσιο **ΣΥΜΦΕΡΟΝ** (≠ κοινό όφελος, κοινωνική συμμετοχή, προστασία περιβάλλοντος) υπό ιδιωτική πρωτοβουλία

Διαιώνιση παθογενειών με συρρίκνωση κοινωνικού & περιβαλλοντικού οφέλους
Ασυνέπεια μεταξύ επικαλούμενου κινήτρου & χωρικού αποτυπώματος επένδυσης

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

- **Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ)** ΑΠ.ΥΠ'Αρ.52983/1952 (ΦΕΚ 2436/Β'/27-9-2013)
 - Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) Ν.4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α'/21-9-2011)
 - Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) Ν.4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α'/21-9-2011)
- **Οργανωμένοι Υποδοχείς Τουριστικών Δραστηριοτήτων (ΟΥΔΤ)** Σχέδιο ΚΥΑ ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού (2013)
 - Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) Ν.2545/1997
 - Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων τουρισμού (ΠΟΑΠΔ) Ν. 2742/1999
 - Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ) Ν.2508/1997
 - Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) Ν.3986/2011 (ΦΕΚ 152/Α'/1-7-2011)
 - Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) Ν.3894/2010 (ΦΕΚ 204/Α'/2-12-2010)

«Μεγάλες» επενδύσεις εντός ΕΣΧΑΔΑ ή ΕΣΧΑΣΕ

- **Τροποποίηση** όρων εγκεκριμένων σχεδίων (εντός/εκτός σχεδίου)
- **Παρέκλιση** όρων/περιορισμών δόμησης Οικοδομικού Κανονισμού
- **Παραχώρηση** σε φορέα υλοποίησης της επένδυσης του δικαιώματος χρήσης αιγιαλού, παραλίας & πυθμένα θάλασσας
- **Εκτέλεση κατά προτεραιότητα** με υπεύθυνο φορέα το Δημόσιο των βοηθητικών ή συνοδών έργων για την ολοκλήρωση της επένδυσης
- **Αναγκαστική απαλλοτρίωση** ιδιοκτησιών σε όφελος του επενδυτή προς εξυπηρέτηση της επένδυσης & βοηθητικών ή συνοδών έργων της
- **Δημιουργία ειδικών ζωνών προστασίας & ελέγχου** της επένδυσης με καθορισμό χρήσεων γης & όρων δόμησης πλησίον της επένδυσης

Αξιοποίηση (?) φυσικών & ανθρωπογενών πόρων

Ένταξη σε fast track υπό την προϋπόθεση εκπόνησης ΣΜΠΕ

- **Ασάφεια** πρόβλεψης σεβασμού/συνυπολογισμού φέρουσας ικανότητας
- **Αδυναμία** υπολογισμού δυναμικής τουριστικού προϊόντος
- **Αδυναμία** παρακολούθησης έντασης τουριστικής ανάπτυξης κατά την οικιστική ανάπτυξη & χωροθέτηση τουριστικών υποδομών
- **Αποφυγή** αναφοράς όρου: τουριστικά «κορεσμένη» περιοχή
- **Τακτοποίηση** αυθαίρετων τμημάτων κτιρίων ή παράνομων μονάδων
- **Ασάφεια** κριτηρίων Περιοχής Ενεργητικής Παρέμβασης & Ανάπλασης
- **Ασάφεια** αντισταθμιστικών μέτρων βάσει περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- **Αδυναμία** εφαρμογής τελεσίδικων πράξεων κατεδάφισης αυθαιρέτων
- **Ασάφεια** όρων δημοσιοποίησης & διαβούλευσης μελετών (2001/42/ΕΚ)

Προστασία (?) φυσικών & ανθρωπογενών πόρων

Εντατική Τουριστική Ανάπτυξη (κατ'επίφαση ήπια) εντός προστατευομένων περιοχών Natura 2000 με μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε φυσικό, παραδοσιακό & δομημένο περιβάλλον ΣΕΜΠΧΠΑ ΤΕΕ WWF (2013)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

- **ΚΥΑ ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού** Απ.υπ'αρ.67659/9-12-2013 (ΦΕΚ 3155/Β'/12-12-2013)
 - Δ. Κέρκυρας:
 - **Κατηγορία (4.2)** περιοχών του εθνικού χώρου βάσει των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών
 - **Κατηγορία (Δ.1)** αναπτυγμένων τουριστικά νησιών του εθνικού χώρου
 - Περιοχή Μελέτης:
 - **Υποκατηγορία (Ομάδα I)**
με σημαντική τουριστική δραστηριότητα
με εξάρτηση από τον τουρισμό & περιορισμένη ή χωρίς άλλη παραγωγική δραστηριότητα / εκμεταλλεύσιμους πόρους,
με κατά περίπτωση έντονες συγκρούσεις χρήσεων γης & με ενδεχόμενες πιέσεις στο φυσικό / ανθρωπογενές περιβάλλον
 - **Κατηγορία (4.3)** περιοχών του εθνικού χώρου βάσει ευαισθησίας των περιβαλλοντικών & πολιτιστικών πόρων
 - **Κατηγορία (Z)** περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευομένων Περιοχών Ν.3937/2011

«Μεγάλη» Επένδυση
επιτακτικού δημοσίου
οικονομικού & κοινωνικού
συμφέροντος

Στρατηγικές Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης & Ανάπτυξης Ομάδας I

- **Αντιμετώπιση** συγκρούσεων μεταξύ δραστηριοτήτων & περιβάλλοντος
- **Έλεγχος** περιβαλλοντικών πιέσεων & είδους τουριστικής ανάπτυξης
- **Βελτίωση** ενεργειακής αποδοτικότητας εγκαταστάσεων
- **Μέριμνα** για αποτροπή μονόπλευρης εξάρτησης από τουρισμό
- Περιοχές Ενεργητικής Παρέμβασης & Ανάπλασης
- Ειδικές / εναλλακτικές μορφές Τουρισμού σε προσφερόμενο προϊόν
- ΟΥΔΤ & Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα (ΣΤΚ) εντός Natura 2000 βάσει μορφολογικών πρότυπων & κλίμακας οικισμών

Αξιοποίηση (?) φυσικών & ανθρωπογενών πόρων

Στρατηγικές Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης & Ανάπτυξης Κατηγορίας Z

- **Πρωώθηση** ήπιων μορφών Τουρισμού & υποδομών στήριξης
- **Δημιουργία** δικτύων μονοπατιών περιβαλλοντικής ευαισθησίας
- **Ενίσχυση** προγραμμάτων στήριξης, εκπαίδευσης & πιστοποίησης δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον
- **Θεσμοθέτηση** διαχειριστικών σχεδίων προστατευομένων περιοχών με προσδιορισμό ζωνών ανάπτυξης ήπιου / εναλλακτικού τουρισμού
- **Υποστήριξη Φορέων Διαχείρισης** με ειδικούς όρους χωροθέτησης τουριστικών δραστηριοτήτων & δόμησης τουριστικών καταλυμάτων

Προστασία (?) φυσικών & ανθρωπογενών πόρων

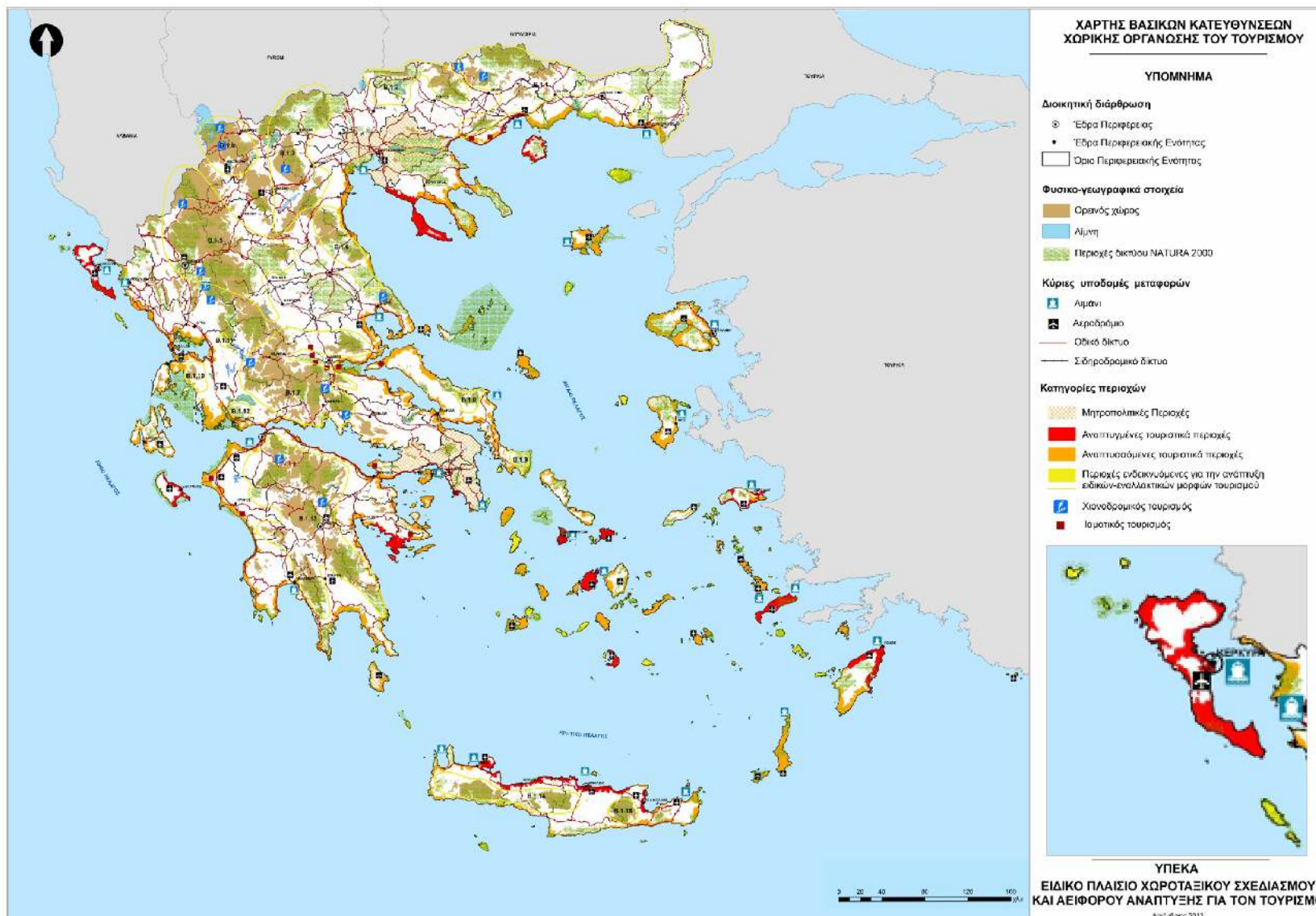
Εντατική Τουριστική Ανάπτυξη (κατ'επίφαση ήπια) εντός προστατευομένων περιοχών Natura 2000 με μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε φυσικό, παραδοσιακό & δομημένο περιβάλλον ΣΕΜΠΧΠΑ ΤΕΕ WWF (2013)

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

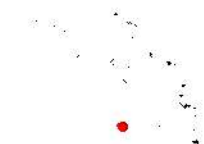

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

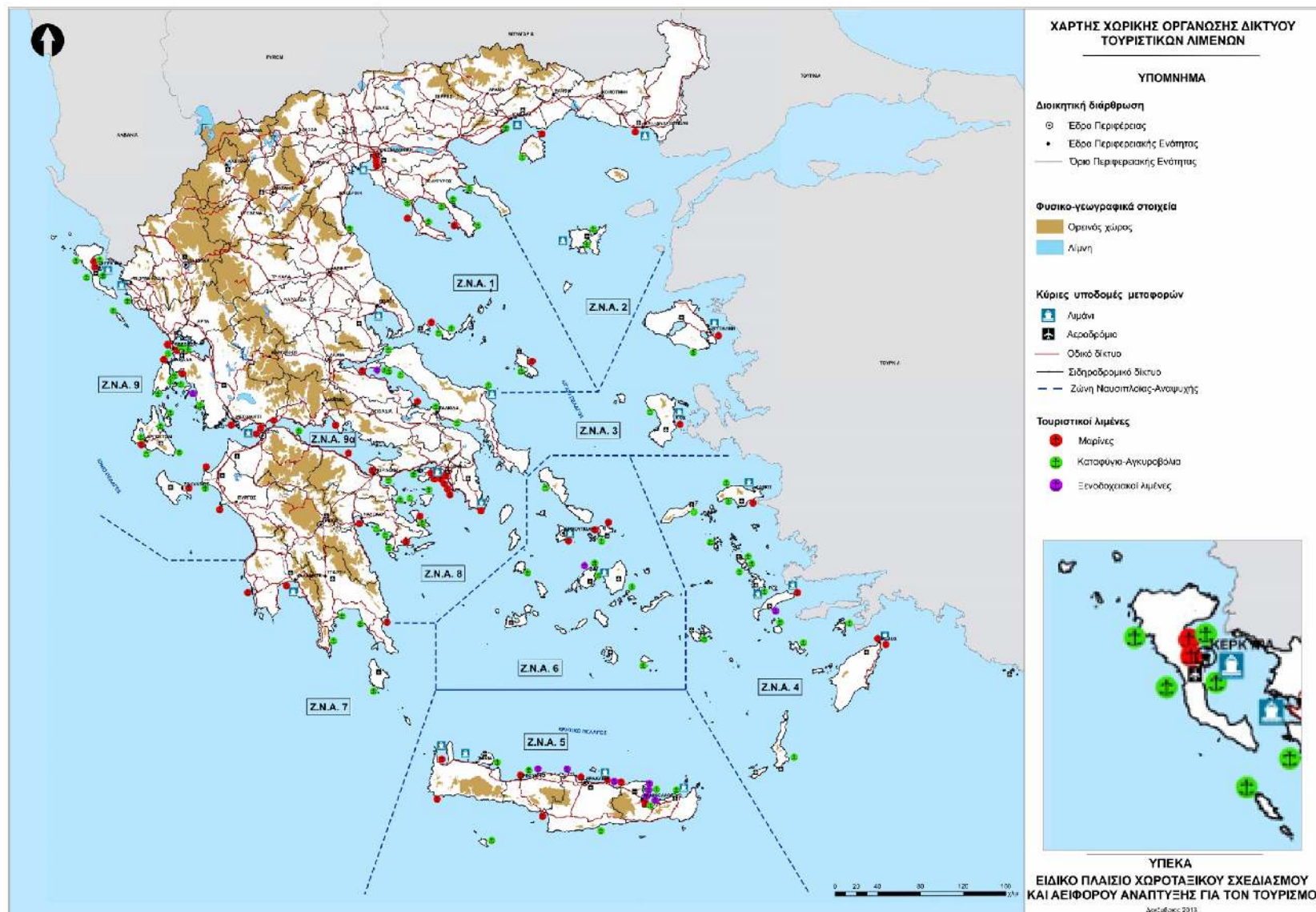

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

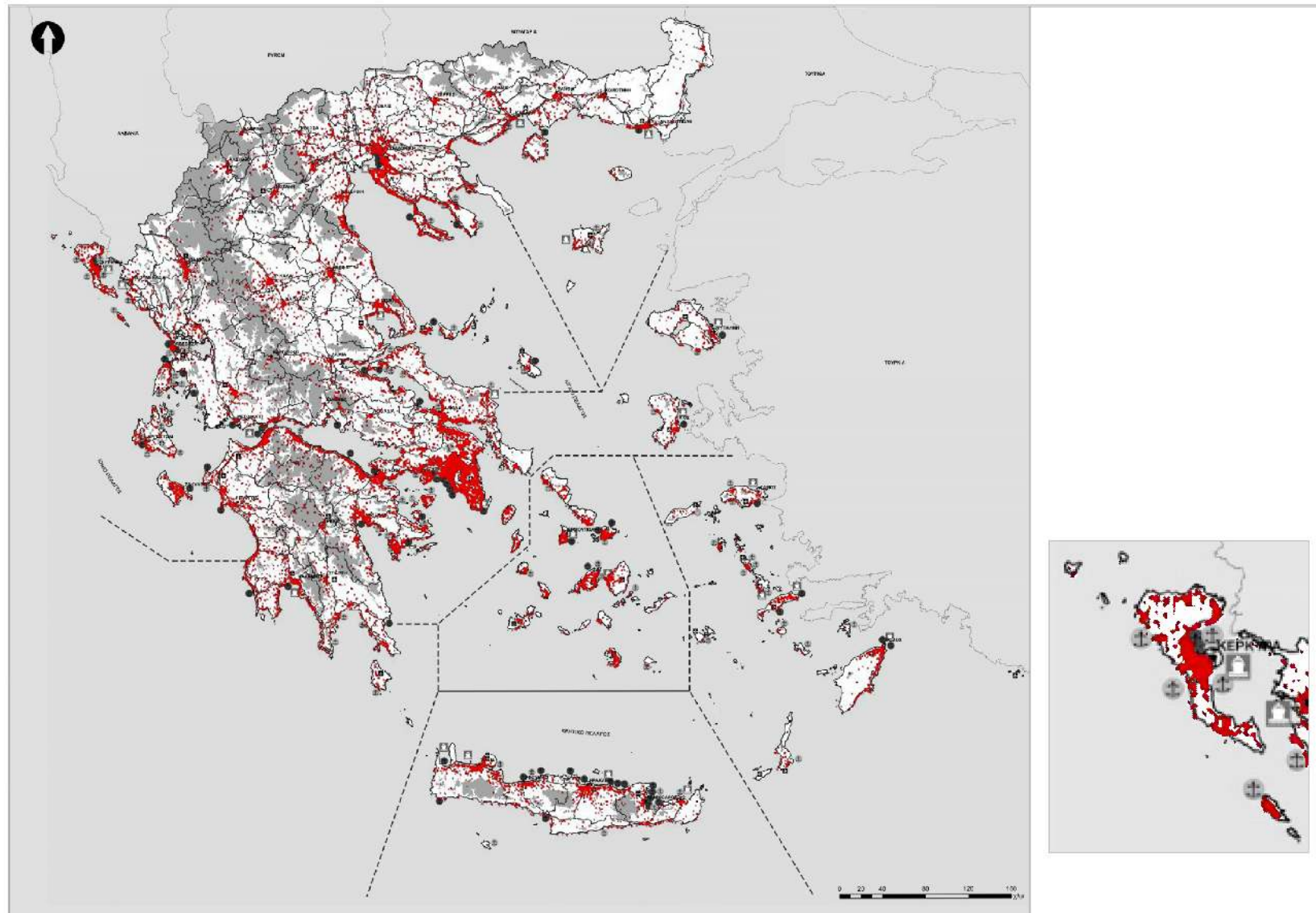

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

Χάρτης αποτύπωσης τακτοποίησης αυθαιρέτων έως το 2012

Πηγή: Ιδία επεξεργασία ΥΠΕΚΑ (2012) <https://www.flickr.com/photos/ypeka/6892319170/in/photostream/>

Μελέτη Περίπτωσης Ίσσου Κέρκυρας

Περιβαλλοντικό καθεστώς προστασίας

Τουριστική Ανάπτυξη εντός Προστατευομένων Περιοχών Natura 2000 (βάσει fast track)

LANDPLOT IN CORFU ISLAND

Property code: ABK 468

TOURISM - RECREATION

General information

Location:	Issos area, Corfu island, Ionian Islands			
Size:	Landplot: 1,788,268 sq.m.	Built area: -		
Asset Type:	Greenfield	☒	Income producing	☐
	Operational building	☐	Other:	
Restrictions:	Archaeological	☐	Forestry	☒
	Environmental	☒	Legal	☒
Other comments:				
Proposed Development Concept:	Vacation homes	☒	Hotel	☒
	Wellness / Health tourism	☐	Golf	☒
	Tourists port – marina	☐	Sports facilities	☐
	Casino	☐	Other:	

Property pictures / Area map

Map of Greece

HELLENIC REPUBLIC ASSET
DEVELOPMENT FUND

Δημόσιο ακίνητο γης ABK 468 «Ίσσος ή Νήσος» προς αποκρατικοποίηση

Πηγή: Σύνοψη Χαρτοφυλακίου Ακινήτων ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ (Ομάδα Α) HRADF (2014) <http://www.hradf.com/uploads/files/properties-lot-a-el.pdf>

Συμπεράσματα

Επιτακτική ανάγκη διαφύλαξης εναπομείναντος φυσικού, παραδοσιακού & δομημένου περιβάλλοντος

- **Διαιώνιση παγιωμένων πρακτικών**
 - Ανεπαρκής προγραμματισμός χωροθέτησης νέων τουριστικών μονάδων μαζικού τουρισμού
 - Ανεπαρκής (επαν)έλεγχος προδιαγραφών λειτουργίας υφισταμένων τουριστικών μονάδων
 - Έλλειψη απαιτούμενων τεχνικών υποδομών & διασύνδεσης τουριστικών μονάδων με ΔΚΩ
 - Αυθαίρετη (υπερ)δόμηση & επέκταση οικισμών παραθερισμού άνευ ελέγχου παραξενοδοχίας
- **Νέο ισχύον θεσμικό πλαίσιο χωρικής ανάπτυξη fast track**
 - Αποκλειστική εξυπηρέτηση της οικιστικής & τουριστικής επέκτασης άνευ όρων
 - Αμφισημία όρων, περιορισμών & απαγορεύσεων δόμησης εντός προστατευομένων περιοχών Natura 2000
 - Παράκαμψη κατευθυντηρίων αξόνων ισόρροπης βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης
 - Αναντιστοιχία μεταξύ διακηρυχθέντων κινήτρων & χωρικού αποτυπώματος των στρατηγικών επενδύσεων
- **Καταστρατήγηση θεμελιωδών αρχών Αειφορίας**
 - Εντατική (κατ'επίφαση ήπια) τουριστική ανάπτυξη με όξυνση επιπτώσεων σε τοπικό & εθνικό επίπεδο
 - Εμπορευματοποίηση εθνικού πλούτου με εντατική εκμετάλλευση φυσικών & πολιτιστικών πόρων
 - Μετατροπή περιβάλλοντος από ελεύθερο & δημόσιο αγαθό σε οικονομικό & ιδιωτικό αγαθό
 - Κατάργηση κρατικής μέριμνας για κοινωνική ευημερία / συνοχή & άμβλυνση κοινωνικοχωρικών ανισοτήτων
 - Απώλεια συγκριτικού πλεονεκτήματος λόγω εξάντλησης αποθέματος φυσικής & πολιτιστικής κληρονομιάς
- **Σφαιρική Προσέγγιση Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης υπό όρους Αειφορίας**
 - Χωρική & χρονική κατανομή τουριστικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας & εναλλακτικού χαρακτήρα
 - Αποφυγή υπερβολικής πυκνότητας δόμησης με χωροθέτηση δημόσιων ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων
 - Ορθολογική οικιστική οργάνωση & ελεγχόμενη επέκταση τουριστικών / παραδοσιακών οικισμών
 - Εκ των προτέρων κατασκευή των απαραίτητων τεχνικών υποδομών κ.ά.

Σημασία ενεργού συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας & επιστημονικής γνώσης των αρμοδίων φορέων κατά το στρατηγικό σχεδιασμό των αναπτυξιακών προοπτικών του τόπου υπό όρους αειφορίας

- [2.60.2] ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθομένην ὠφελεῖν
τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην.
- [2.60.3] καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος
οὐδὲν ἤσσον ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῶ μᾶλλον διασώζεται.
- [2.60.4] ὅποτε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας συμφορὰς οἶατε φέρειν, εἷς δ' ἕκαστος τὰς ἐκείνης
ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε•
ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε,
καὶ ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς οἱ ξυνέγνωτε δι' αἰτίας ἔχετε.

- [2.60.2] Πιστεύω ὅτι, ἀν μιὰ πολιτεία βρῖσκεται στὸ σύνολό της σε ἀκμή, ἐξυπηρετεῖ πολὺ καλύτερα
τοὺς πολίτες, παρὰ ὅταν οἱ πολίτες εὐτυχοῦν ὁ καθένας, ἀλλὰ ἡ πολιτεία στὸ σύνολό της δυστυχεῖ.
- [2.60.3] Ὅσο κι ἀν ἕνας ἰδιώτης εὐτυχεῖ στὶς ἰδιωτικὲς του υποθέσεις,
καταστρέφεται καὶ ὁ ἴδιος μαζί με τὴν πατρίδα του, ἀν καταστραφεῖ ἐκείνη.
Ἀν ὅμως δυστυχήσει, ἐνῶ ἡ πατρίδα του εὐημερεῖ, ἔχει πολλὲς ἐλπίδες νὰ σωθεῖ.
- [2.60.4] Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ πολιτεία μπορεῖ ν' ἀνθέξει στὶς δυστυχίες των πολιτῶν της,
ἐνῶ οἱ πολίτες της δὲν μποροῦν νὰ ἀνθέξουν στὴ δυστυχία της πολιτείας,
πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ τὴ βοηθήσουμε;

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

